

Skatteutskottets betänkande

1982/83:35

om vissa företagsskattefrågor m. m.

Ärendet

I detta betänkande behandlas 25 motioner, som alla har det gemensamt att de, direkt eller indirekt, anknyter till företagsbeskattningen. Bland frågor som tas upp i motionerna kan nämnas

- överlåtelse mot engångsersättning av rätt till uppfinning,
- kapitalbeskattning av arbetande kapital,
- beskattningen av aktieköp mellan företag,
- användningen av investeringsfonder, investeringsreserver och s. k. fartygsfonder,
- stöd till kultur och forskning,
- avdrag för representation,
- lön till barn samt förlustavdrag i handels- och kommanditbolag.

I ärendet har avlämnats sju reservationer varav tre gemensamma för m, c och fp, fyra från m samt fyra särskilda yttranden, två från m och ett från vardera c och fp.

Motionerna

1982/83:177 av Nic Grönvall (m)

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer om en utredning om möjligheterna att förändra bestämmelserna om användningen av investeringsfonder för nyanskaffning av fartyg.

1982/83:270 av Anita Bråkenhielm m. fl. (m)

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen anholder om förslag till sådan ändring i kommunalskattelagen att det i kommunalskattelagen inskrivs att enskilda vårdhem som utnyttjas av samhället får göra ett årligt värdeminskningsavdrag – enligt avskrivningsplan – på sina byggnader med 5 %.

1982/83:367 av Hugo Hegeland (m)

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändring i lagen om allmän investeringsfond samt i lagen om allmän investeringsreserv så att investering i marknadsföring också medges.

1982/83:368 av Marianne Karlsson (c)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar att punkt 1 av anvisningarna till 28 § kommunalskattelagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

Anvisningar

till 28 §. 1 mom. Till intäkt --- renskötsel.

Till intäkt --- tillgångar (jfr punkterna 7 och 16 av anvisningarna till 29 §). Till intäkt av rörelse hänföres även intäkt vid avyttring av patenträtt eller liknande tidsbegränsad rättighet, i den mån den antingen förvärvats genom köp, byte eller därmed jämförligt fång, eller ingått i en av säljaren bedriven rörelse. Till intäkt av rörelse hänföres även intäkt vid avyttring av --- fartyg m. m.

Skattskyldig --- föreligga.

Utskiftar --- utskiftningen.

1982/83:369 av Bengt Silfverstrand (s) och Hans Pettersson i Helsingborg (s)

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen begär en ändring av beskattningsreglerna för handels- och kommanditbolag i enlighet med vad som anförts i motionen.

1982/83:539 av Anita Modin (s)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar hos regeringen begära förslag att investeringar i hotell- och restaurangbyggnader i nu berört hänseende skall likställas med investeringar i industribyggnader.

1982/83:541 av Karl-Eric Norrby (c) och Sigrid Danielsson (c)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar begära att regeringen låter utreda frågan om beskattning av inkomster från förslagsställare inom företag.

1982/83:864 av Rolf Andersson (c)

I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen angående lättnader i förmögenhetsbeskattningen av kapital som arbetar i mindre och medelstora företag.

1982/83:866 av Tommy Franzén (vpk) och Lars-Ove Hagberg (vpk)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar att slopa rätten till avdrag vid beskattning för skadestånd i samband med brott mot arbetsrättsliga lagar eller avtal.

1982/83:869 av Agne Hansson (c)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar anhålla hos regeringen om åtgärder så att skattereglerna kan ändras i enlighet med motionens syfte.

1982/83:877 av Sten Sture Paterson (m)

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen begär att gällande betalningsregler ändras så att rätt ges till årlig skattefri avsättning med valfria uttag i samband med underhåll av hyresfastigheter i enskild ägo.

1982/83:884 av Lars Werner m. fl. (vpk)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar att en avgift skall uttas med 10 % på den summa ett företag utnyttjar av riksbanken beviljat tillstånd till utlandsinvestering från den 1 juli 1983.

1982/83:885 av Lars Werner m. fl. (vpk)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar att slopa avdragsrätten för representationskostnader.

1982/83:1168 av Sten Svensson (m)

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller om förslag till ändring i lagen om inbetalning på särskilt investeringskonto i enlighet med vad som förordas i motionen.

1982/83:1171 av Sivert Andersson m. fl. (s)

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen begär en skärpning av skattereglerna vid köp av aktier mellan företagen.

1982/83:1181 av Marianne Karlsson (c)

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen begär utredning som syftar till att skattesystemets utformning blir likvärdig oavsett ägarform.

1982/83:1190 av Hans Nyhage m. fl. (m, fp)

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller om att regeringen utreder frågan om möjligheterna att medge avdragsrätt för premier till s.k. kompanjonförsäkringar.

1982/83:1199 av Sten Svensson (m)

I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om stimulans av enskilt stöd till kulturlivet.

1982/83:1200 av Sten Svensson m. fl. (m)

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller om förslag i enlighet med vad som i motionen anförts angående avsevärt reducerad förmögenhetsskatt på kapital som arbetar i familjeföretag alternativt ett slopande av förmögenhetsskatt på kapital som arbetar i familjeföretag.

1982/83:1203 av Knut Wachtmeister m. fl. (m)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar att kostnader för upprättande av allmän och särskild självdeklaration med bilagor skall vara avdragsgilla för rörelseidkare.

1982/83:1591 av Ulf Adelsohn m. fl. (m)

I motionen, som hänvisar till motion 1588, yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag på en förändring av skattelagstiftningen så att utländska forskare knutna till industrin jämföras med utländska forskare vid universitet och högstskolor,

2. att riksdagen beslutar ändra förmögenhets-, gåvo- och arvsbeskattningen på arbetande kapital i icke börsnoterade företag i enlighet med vad som i motionen anförts,

3. att riksdagen beslutar att avdrag med 70 % för aktieutdelning i icke börsnoterade företag skall medges oavsett aktiekapitalets storlek,

4. att riksdagen hos regeringen begär en översyn av nuvarande system för bosättningsbegrepp i enlighet med vad som i motionen anförts,

5. att riksdagen hos regeringen begär förslag till nya regler för beskattning av utlandsarbetande personal.

1982/83:1616 av Ola Ullsten m. fl. (fp)

I motionen, som hänvisar till motion 1615, yrkas

1. att riksdagen uttalar att avdraget för företagens forsknings- och utvecklingskostnader skall bibehållas,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att det i mindre företag arbetande kapitalet inte bör förmögenhetsbeskattas.

1982/83:1866 av Nils Åsling (c)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar begära att regeringen tar sådana initiativ att förverkligandet av projekten med elkrafts- och flygmuseer i anslutning till Tekniska museet i Stockholm kan förverkligas utan onödigt tidsutdräkt.

1982/83:2108 av Ulf Adelsohn m. fl. (m)

såvitt avser yrkandena

4. att riksdagen – med hänvisning till motion 2107 – avskaffar den införda allmänna löneavgiften på 2 %.

7. att riksdagen upphäver lag om skatt på viss elektrisk kraft fr. o. m. den 1 januari 1983.

1982/83:2134 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c)

såvitt avser yrkandena

1. att riksdagen – med hänvisning till motion 2132 – som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om

b) skattereglerna för småföretag,

c) att samma regler, vad avser avdrag för kostnader för pensionsförsäkring, skall gälla för egenföretagare som för anställda,

2. att riksdagen som sin mening uttalar att ett avgiftsfritt belopp i botten av egenföretagarinkomsten bör införas.

Gällande bestämmelser

Överlåtelse av upphovsrätt till uppfinning

Ursprungligen beskattades endast försäljning av tillgångar som en rörelseidkare förde handel med eller tillverkade som intäkt av rörelse. Vinst vid försäljning av andra tillgångar beskattades enligt realisationsvinstreglerna även om tillgångarna använts i rörelsen. Överlåtelse av exempelvis goodwill och hyresrätt utgjorde heller inte skattepliktig intäkt av rörelse. Inkomstbegreppet har emellertid under årens lopp utvidgats på så sätt, att ett

flertal typer av intäkter, som vid tillkomsten av kommunalskattelagen inte räknades som yrkesmässig avyttring, numera utgör skattepliktig intäkt av rörelse. Enligt nu gällande regler utgör intäkt vid avyttring av anläggningstillgångar alltid intäkt av rörelse utom när det gäller fastigheter. Vid försäljning av fastighet som varit anläggningstillgång i rörelse utgör dock den del av köpeskillingen som belöper på fastighetsdelar som fått avskrivas enligt de regler som gäller för inventarier skattepliktig intäkt av rörelse.

Till intäkt av rörelse hänförs samtliga intäkter i penningar eller varor som influtit i rörelsen. Detta innebär att intäkten skall vara av sådan beskaffenhet att den normalt är att räkna med och ingår som ett led i den förvärvsverksamhet det gäller. Hit räknas inflytande betalning för varor eller produkter som den skattskyldige för i handel eller tillverkar. Däremot räknas inte hit vad som kan inflyta vid sidan av rörelsen eller utanför vad som normalt är att anse som driftinkomst.

Till intäkt av rörelse hänförs också intäkt vid avyttring av patenträtt eller liknande tidsbegränsad rättighet. Om en sådan rättighet inte utgör lagertillgång i rörelse skall den i beskattningshänseende behandlas enligt de regler som gäller för inventarier. Hela försäljningsintäkten – med avräkning för oavskrivet värde – skall alltså beskattas oavsett tiden för innehavet. Engångsersättning skall tas till beskattning på en gång, medan ersättning i form av royalty beskattas efter hand som den uppbärs.

Regeringsrätten har i dom den 20 februari 1981 (RÅ 81 1:3) i mål avseende förhandsbesked förklarat att dödsbos avyttring av förlagsrätt för all framtid till verk, vilkas utgivning reglerats i ett förlagsavtal, som en avliden författare själv ingått, skall behandlas enligt reglerna för beskattning av realisationsvinst.

Kapitalbeskattning

T. o. m. 1971 års taxering gjordes ingen skillnad vid förmögenhetsbeskattningen mellan å ena sidan tillgångar och skulder nedlagda i rörelse eller jordbruk och å andra sidan övriga tillgångar och skulder.

Genom lagstiftning 1970 infördes med verkan fr. o. m. 1972 års taxering provisoriska regler för beskattning av s. k. arbetande kapital i vissa slag av familjeföretag. Dessa skattelättnader motiverades främst av att kapitalet, så länge det arbetar i företaget, inte på samma sätt som andra tillgångar är omedelbart tillgängligt för ägarens privata konsumtion. Reglerna var emellertid förknippade med en rad villkor som måste uppfyllas för att få tillämpas.

Dessa bestämmelser innebar emellertid att många företag inte kunde få del av den lindrade förmögenhetsbeskattningen. För att mera allmänt kunna tillgodose syftet med de provisoriska bestämmelserna ersattes dessa 1974 och 1977 med nya regler.

De bestämmelser som gällde fr. o. m. 1979 års taxering innebar att det enligt särskilda regler framräknade substansvärdet av förmögenhet som lagts ned i jordbruk eller rörelse skulle reduceras till 30 % av det värde varmed tillgångarna översteg beloppet av skulder och andra avgående poster. Rätten till reduktion var emellertid begränsad enligt en särskild spärregel, detta för att förhindra att lättnadsreglerna skulle stimulera till passivt ägande i jordbruksfastighet och till annan spekulation i fastigheter. Spärregeln innebar att förmögensvärdet av förvärvskällan inte fick tas upp till lägre belopp än vad som svarade mot värdet av ägaren tillhöriga fastigheter i verksamheten minskat med de skulder som belöpte på fastigheterna. Spärregeln var sålunda tillämplig bara i en förvärvskälla där fastighet fanns. – Genom riksdagsbeslut på våren 1981 avskaffades spärregeln med verkan fr. o. m. 1982 års taxering. Slopandet kompletterades med en bestämmelse av innebörd att som tillgångar i rörelse endast skall räknas sådana bostadsbyggnader som används som personalbostäder. Vidare skall vissa fastigheter – trots att de inte utgör rörelsetillgångar i skatterättslig mening – anses som en särskild förvärvskälla inom inkomstslaget rörelse och således behandlas enligt reglerna för företagsförmögenhet. Det gäller egendom som ingår antingen i en industrienhet avseende täktmark – i förekommande fall också industribyggnad på sådan mark – eller i en exploateringsenhet.

I samband med att skatteutskottet förra våren behandlade en proposition med förslag om avdrag för aktieutdelning i icke börsnoterade företag anförde utskottets socialdemokrater – som f. ö. avstyrkt förslaget om spärregelns avskaffande – i ett särskilt yttrande bl. a. följande (SkU 1981/82:65).

Under senare år har gjorts genomgripande ändringar av inkomst- och förmögensbeskattningen, av vilka åtskilliga varit ägnade att väsentligt förbättra företagens likviditet. Framtida lättnader i beskattningen av företagsförmögenhet bör enligt vår uppfattning inte ske utan mycket tungt vägande skäl. Redan i dag gäller regler som de facto medför att betydande delar av företagskapitalet inte blir föremål för någon förmögenhetsskatt. Vi vill i sammanhanget särskilt erinra om de bestämmelser om reduktion av substansvärdet av i jordbruk eller rörelse nedlagd förmögenhet som antogs av riksdagen 1977 och som numera – efter författningsändring 1981 – torde innebära att även betydande passiva förmögensinnehav undgår beskattning. Vi vill särskilt understryka att de förmögenhetsskattelättnader som nu föreslås i propositionen och som kan antas även framdeles komma att aktualiseras av de borgerliga partierna kommer inte bara små och medelstora utan samtliga icke börsnoterade företag till godo. En ökad omfördelning av skattebördan från företag till enskilda kan leda till konsekvenser som från fördelnings- och rättvisesynpunkt ter sig utmanande.

Med det anförda har vi velat markera att vi i princip anser förmögensskatten vara ett olämpligt näringspolitiskt instrument. Ansträngningarna måste i stället inriktas på en så långt möjligt likformig värdering av förmögenhetstillgångar oavsett hur de är placerade. Eljest skapar man betydande orättvisor mellan olika förmögensägare men också mellan företagare och anställda.

Aktieutdelning i icke börsnoterade företag

Lindringen i dubbelbeskattningen av utdelad vinst i icke börsnoterade aktiebolag skall enligt bestämmelser, som antogs av riksdagen förra våren (prop. 1981/82:191, SkU 65, SFS 1982:336) och som är tillämpliga första gången vid 1984 års taxering, ske genom att aktiebolag, vars huvudsakliga verksamhet avser rörelse, jordbruk eller skogsbruk, erhåller ett avdrag för aktieutdelning. För avdraget skall gälla såväl en absolut som en relativ beloppsspärr. Spärrarna har satts vid 700 000 kr. resp. 15% av aktiekapitalet. För att utdelningsavdraget från skatte- och avgiftssynpunkt skall bli ungefär lika högt belastat som en löneutbetalning har avdraget vidare begränsats till 70% av aktieutdelningen. Syftet med avdraget är att underlätta de mindre och medelstora företagens försörjning med riskkapital.

Aktieköp mellan företag m. m.

Olika regler gäller för aktier som innehafts mindre än 2 år (nya aktier) och för aktier som innehafts 2 år eller mera (äldre aktier).

För aktier innehavda mindre än två år gäller att hela vinsten skall tas till beskattning. För aktier som innehafts två år eller mer gäller att 40% av vinsten tas till beskattning.

Från sammanlagda beloppet av skattepliktig realisationsvinst (på äldre aktier) under ett beskattningsår minskat med förlust samma år på äldre aktier får skattskyldig göra avdrag med 3 000 kr. Avdraget får dock inte överstiga beloppet av skattepliktig realisationsvinst minskat med eventuell realisationsförlust.

Om tillämpningen av dessa regler kan antas hindra strukturrationalisering som är önskvärd från allmän synpunkt, kan regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer medge befrielse från skatt helt eller delvis. Framställning härom skall göras av företag, som berörs av strukturrationaliseringen, senast den dag avyttringen sker.

Vinst, som uppkommer när aktie i aktiebolag eller andel i handelsbolag, ekonomisk förening eller utländskt bolag överlåts mellan sådana företag inom samma koncern, är undantagen från skatteplikt, om moderföretaget i koncernen är aktiebolag eller ekonomisk förening och om den överlåtna aktien eller andelen innehas som ett led i annan verksamhet inom koncernen än förvaltning av fastighet, värdepapper eller annan därmed likartad lös egendom. I dessa fall skall den överlåtna aktien eller andelen anses förvärvad av det övertagande företaget vid den tidpunkt och för den anskaffningskostnad som gällt för det överlåtande företaget. Sker överlåtelsen till utländskt företag får regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer medge befrielse från realisationsvinstbeskattningen. Ansökan om befrielse skall göras av det överlåtande företaget senast den dag överlåtelsen sker. Regeln gäller inte om s. k. intern aktieförsäljning enligt 35 § 3 mom. nionde stycket KL föreligger.

Bestämmelserna om intern aktieöverlåtelse innebär att den som överlåter aktier eller andelar i ett fåmansföretag (aktiebolag, handelsbolag och ekonomisk förening) till ett annat fåmansföretag, där samma person eller honom närstående person direkt eller genom förmedling av annan juridisk person äger aktier eller andelar, skall beskattas för hela köpeskillingen för aktierna såsom för realisationsvinst. Likställt med innehav av aktier eller andelar i det köpande bolaget skall anses innehav inom två år efter avyttringen av aktier eller andelar i detta eller i annat fåmansföretag som förvärvat större delen av tillgångarna i något av fåmansföretagen.

Beskattningen av uppfinningar m. m.

Enligt gällande bestämmelser anses ett beskattningsår i princip utgöra en sluten enhet, vilket innebär att intäkter som är att hänföra till ett visst beskattningsår skall, efter avdrag av de utgifter som belöper sig på samma tid, beskattas det året. Den skattskyldige har emellertid inom ramen för gällande bestämmelser vissa möjligheter till resultatutjämning.

För uppfinnare gäller fr. o. m. 1982 års taxering ett nytt utjämningsystem enligt lagen (1982:2) om uppfinnarkonto. Reglerna innebär att en uppfinnare, som ett visst år har haft en ovanligt hög inkomst av uppfinnarverksamheten, kan fördela beskattningen av en del av inkomsten på de närmast följande sex beskattningsåren. Detta uppnås genom att uppfinnaren får avdrag för de medel som betalas in på ett särskilt bankkonto (uppfinnarkonto). Medlen beskattas efterhand som de betalas ut från banken, dock senast efter sex år. För att systemet skall tillämpas förutsätts att inkomsterna av uppfinningen i beskattningshänseende skall redovisas som inkomst av rörelse.

En annan möjlighet till resultatutjämning ger lagen (1951:763) om beräkning av statlig inkomstskatt för ackumulerad inkomst. Enligt den lagen får fysiska personer, dödsbon och familjestiftelser – alltså sådana skattskyldiga för vilka den statliga inkomstskatten är progressiv – beräkna skatten som om inkomsten fördelats lika på det antal år som den hänförs till, dock högst tio.

Enligt lagen (1960:63) om rätt till förlustutjämning vid taxering för inkomst får en skattskyldig som ett år har haft ett underskott, som inte skattemässigt har kunnat avräknas mot ett överskott i en annan förvärvskälla samma år, utnyttja underskottet som förlustavdrag vid taxeringen något av de sex följande åren. En förutsättning härför är att den skattskyldige har varit skyldig att deklarerat för förluståret.

För att kostnaderna i samband med uppfinnande skall vara avdragsgilla krävs att verksamheten utgör en förvärvskälla eller ingår som ett led i en annan förvärvsverksamhet. Om verksamheten inte har lämnat intäkter eller om utgifterna normalt överstiger intäkterna, torde den vanligtvis bedömas som hobbyverksamhet. Kostnaderna är i så fall inte avdragsgilla och kan inte

utnyttjas för underskottsavdrag samma år som de uppkommit eller som förlustavdrag ett senare år.

Om en anställd har fått en extrainkomst i form av engångsersättning, belöning e. d. för ett förslag eller någon gjord förbättring, beskattas inkomsten tillsammans med övrig lön som inkomst av tjänst. Det kan nämnas att reglerna om ackumulerad inkomst kan vara tillämpliga på sådana extrainkomster.

Frågor om åtgärder på skatteområdet för att stimulera uppfinnar- och förslagsverksamhet behandlades av riksdagen första gången 1980. I enlighet med skatteutskottets hemställan i betänkandet SkU 1979/80:25 begärde riksdagen att frågan om möjligheter för uppfinnare att utjämna inkomster mellan olika beskattningsår skulle prövas med förtur av kulturskattekommittén. Numera finns också, som redan nämnts, möjligheter att i förvärvskällan rörelse avsätta medel till ett uppfinnarkonto.

Även frågan om beskattning av förslagsersättningar prövas av kulturskattekommittén. Kommittén har enligt vad utskottet erfarit i en skrivelse till arbetsgivarverket, statsföretagens förhandlingsorganisation, kommun- och landstingsförbunden, SAF, LO, TCO och SACO/SR framhållit att den vid ett sammanträffande med representanter för dessa organisationer kunde försöka att närmare utveckla vad som synes vara förutsättningar för en eventuell lagstiftning i ämnet, förutsättningar som enligt kommittén sedan fick förverkligas i kollektivavtalets form.

Slutligen kan nämnas att riksdagen i mars 1981 (SkU 1980/81:25) med anledning av en motion i ämnet begärde en utredning av frågan om etableringskonto för blivande egenföretagare med motiveringen att sådana konton kunde tänkas underlätta en strukturomvandling i näringslivet och åstadkomma attitydförändringar till företagandet. Kostnader för framtagande av uppfinningar och andra utgifter i samband med etablering prövas numera också av företagsskattekommittén.

Skatt på viss elkraft

Riksdagen antog hösten 1982 en lag om skatt på viss elektrisk kraft (prop. 1982/83:50 bilaga 2.1, SkU 15, SFS 1982:1201). Skatten utgår med 2 öre per kWh. För kraft som produceras i anläggningar som tagits i drift efter 1977 utgår ingen skatt. Har kraftverket tagits i bruk under åren 1973-1977 utgår skatt med 1 öre per kWh. – Syftet med den nya skatten är att övervinster i äldre kraftverk snabbt skall komma samhället till del.

Riksdagsbeslutet om elskatten var inte enhälligt. Alla de borgerliga partierna avstyrkte förslaget med hänvisning bl. a. till att skatten var en ren produktionsskatt som slog lika hårt mot alla företag, att den skulle få negativa konsekvenser för investeringsvilja och sysselsättning och att den inte på ett rättvist sätt belastade de övervinster man ville komma åt.

Centern angav för sin del vissa riktlinjer för hur en skatt på vattenkraft borde vara beskaffad. Enligt dessa borde de små vattenkraftverken vara generellt undantagna från skattskyldighet. Dispensmöjligheter borde skapas för företag som använde stora mängder egen vattenkraft i energikrävande framställningsprocesser.

Skatten borde utformas så att dess storlek i princip anpassades till den faktiska lönsamheten i vattenkraftsproduktionen. Den borde vidare inte vara konstruerad så att den begränsade intresset för t. ex. upprustning eller effektivisering av gamla kraftverk.

Investeringsfond för avyttrat fartyg

Intäkt genom avyttring av fartyg, som utgjort inventarium i skattskyldigs rörelse, utgör i sin helhet skattepliktig intäkt. Eftersom en avyttring särskilt för mindre rederier kan medföra en mycket kännbar skattebelastning och för att underlätta ersättningsanskaffning har införts en möjlighet att, med rätt till avdrag vid beskattningen, avsätta medel till en särskild investeringsfond för avyttrat fartyg (s. k. fartygsfond).

Som förutsättning för avdrag gäller att den skattskyldige till länsstyrelsen skall ha överlämnat en särskild garantiförbindelse, i normalfallet uppgående till minst hälften av det avsatta beloppet. Avdraget får inte överstiga den ersättning som den skattskyldige erhållit för avyttrat fartyg och som redovisats som intäkt av rörelse. Avdraget får i princip inte heller överstiga dubbla det belopp för vilket bankgaranti ställts.

Fartygsfond får tas i anspråk för avskrivning av under beskattningsåret anskaffat fartyg. Härvid skall avskrivningsunderlaget för det nya fartyget bestämmas till anskaffningskostnaden för det nya fartyget minskad med det ianspråktaga fondbeloppet. Medlen måste tas i anspråk för avskrivning på det första efter avsättningen anskaffade fartyget.

Har medel som avsatts till fartygsfond helt eller delvis kunnat tas i anspråk men så inte skett, skall avsatta medel – till den del de kunnat utnyttjas – återföras till beskattning.

Vidare skall till fartygsfond avsatta medel återföras till beskattning till den del de inte använts för sitt ändamål senast under tredje taxeringsåret efter det taxeringsår då avdrag för avsättning medgetts. RSV kan i särskilda fall medge anstånd med fondmedlens användning ytterligare högst tre år.

Allmän investeringsfond och allmän investeringsreserv

Vid beräkning av nettointäkt av jordbruksfastighet eller av rörelse har svenskt aktiebolag, svensk ekonomisk förening och svensk sparbank rätt till avdrag för belopp som i räkenskaperna avsatts till allmän investeringsfond. Enskilda rörelseidkare och jordbrukare har en motsvarande rätt till avdrag för avsättning till allmän investeringsreserv.

Såväl investeringsfond som investeringsreserv får tas i anspråk för vissa särskilt angivna ändamål, avseende företrädesvis kostnader för investeringar i byggnader, markanläggningar och inventarier. Bland andra ändamål för vilka medel ur de båda fonderna får användas kan nämnas marknadsföring utomlands av varor som tillverkas här i riket.

En motion med yrkande att allmän investeringsfond skulle få tas i anspråk för att bestrida även kostnader för marknadsföring här i riket avvisades av riksdagen förra våren på utskottets hemställan med den motiveringen (SkU 1981/82:65) att rätten att använda fondmedlen för marknadsföring utomlands tillkommit därför att sådan marknadsföring ofta medförde särskilda finansiella påfrestningar. Några skäl att medge frisläpp för vid taxeringen avdragsgilla kostnader för marknadsföring i Sverige ansågs däremot inte föreligga.

Särskilt investeringskonto

Riksdagen antog i höstas en lag om skyldighet i vissa fall för svenskt aktiebolag, svensk ekonomisk förening och svensk sparbank att betala in medel på ett räntelöst konto i riksbanken (särskilt investeringskonto). Inbetalningen är avdragsgill om motsvarande belopp avsätts till en särskild investeringsfond. Fonden får tas i anspråk för bl. a. investeringar i byggnader, markanläggningar och inventarier. Den får också användas för utbildning av arbetstagare hos företaget samt för marknadsföring utomlands.

Regeringen kan, om det finns synnerliga skäl, medge befrielse helt eller delvis från skyldigheten att betala in medel.

På kontot innestående medel är spärrade i två år. Utbetalning av fondmedel för investeringar m. m. får dock ske redan efter utgången av juni månad det år då den mot inbetalningen svarande avsättningen har prövats vid taxeringen i första instans.

Lagstiftningen om särskilt investeringskonto är tidsbegränsad. Inbetalningsskyldigheten avser årsvinster under det beskattningsår för vilket taxering i första instans skall ske år 1984 eller – om företaget på grund av förlängning av räkenskapsåret inte skall taxeras detta år – år 1985.

Särskilt investeringsavdrag för vissa byggnadsarbeten

Enligt en lag som antogs av riksdagen i december 1978 är fysiska eller juridiska personer som driver rörelse, jordbruk eller skogsbruk berättigade till avdrag för vissa byggnadsarbeten. Avdraget utgör 10% av kostnaden för arbeten på byggnad (20 % för täckdikning). Lagens tillämplighet har förlängts vid två tillfällen och gäller f. n. (prop. 1982/83:50 bilaga 2.1, SkU 15, SFS 1982:1186) arbeten som igångsatts under perioden den 1 november 1980 – den 31 oktober 1983 samt sådana utgifter för ny-, till- eller ombyggnad

samt täckdikning, vilka hänför sig till perioden den 1 november 1980 – den 31 mars 1984.

För vissa slag av byggnadsarbeten medges inte avdrag. Det gäller bl. a. lokaler avsedda för bostadsändamål, bensinstationer, parkeringshus, butiks-, kontors-, bank-, hotell- eller restauranglokaler samt samlings- eller nöjeslokaler.

I samband med riksdagsbeslutet 1978 behandlade skatteutskottet ett motionsyrkande att även hotell och restauranger skulle omfattas av bestämmelserna. Skatteutskottet ansåg inte att det fanns tillräckliga skäl att behandla hotell- och restauranglokaler på annat sätt än andra byggnader för jämförliga ändamål som inte heller omfattades av lagstiftningen och avstyrkte därför motionen. – Riksdagen biföll utskottets hemställan.

Reparationsfond

För enskilt ägda hyresfastigheter gäller som huvudregel att kostnaderna för underhåll och reparationer är omedelbart avdragsgilla. Till underhåll räknas förutom löpande underhåll även åtgärder i det periodiska underhållet. Efter den skattskyldiges fria val kan större kostnader för underhåll få fördelas på tre år, i vissa fall fler.

Kostnader för ny-, till- och ombyggnadsåtgärder får dras av i form av årliga värdeminskningssavdrag. Avdraget uppgår till 1,5 % för stenbyggnader och 1,75 % för trähus. För teknisk utrustning tillämpas högre tal, 5-10 %. Så är fallet beträffande värmepannor, fläktar, hissar och sopanläggningar.

För fastigheter som ägs av allmännyttiga bostadsföretag, liksom för bostadsrättsföreningar, tillämpas en schablonbeskattning. Som intäkt skall redovisas 3 % av taxeringsvärdet. Avdrag medges i huvudsak bara för räntekostnader.

Några bestämmelser om resultatutjämning genom kontoavsättning finns inte i förvärvskällan annan fastighet.

Frågan om införande av en kontometod för reparationskostnader har tidigare prövats av riksdagen i olika sammanhang men avvisats bl. a. med hänvisning till underhållsfondens utredningsarbete (jfr SkU 1979/80:25).

Underhållsfondsutredningen har i ett betänkande (SOU 1982:65) Återinvestera i bostäder, avlämnat i januari i år, tagit upp frågan om fondavsättningar i enskilt ägda hyresfastigheter. Utredningen har inte lämnat något konkret förslag men menar att avsättningar till bundna fonder har fördelar från bl. a. kontrollsynpunkt men också därigenom att medlen kan förbli intakta om fastigheten byter ägare.

Frågan om reservering för framtida utgifter ligger inom bidragsskattekommitténs utredningsuppdrag (jfr. Dir. 1979:115).

Värdeminskning av byggnad

Avdrag för årlig värdeminskning av byggnad beräknas enligt avskrivningsplan till viss procent av anskaffningsvärdet. Procentsatsen för värdeminskningsavdraget bestäms efter den tid byggnaden anses kunna utnyttjas. Vid denna bedömning skall tas hänsyn också till sådana omständigheter som att byggnadens ekonomiska varaktighetstid kan antas komma att röna inflytande av framtida rationaliseringar, förändringar med hänsyn till teknikens utveckling m. m. Är på grund av särskilda andra omständigheter byggnadens värde för rörelsen begränsat till förhållandevis kort tid, skall hänsyn tas också härtill.

Utrangeras eller rivs en byggnad som använts i rörelse får avdrag ske för vad som återstår oavskrivet av anskaffningsvärdet i den mån detta belopp överstiger vad som influtit vid avyttring av byggnadsmaterialier o. d. i samband med utrangeringen eller rivningen.

RSV har utfärdat anvisningar om de procentsatser som i normalfallen bör tillämpas för olika slag av rörelsebyggnader. Dessa procentsatser varierar från 1,5 % för bostadsbyggnader av sten på orter med normal hyresmarknad till 5 % för byggnader i kemisk industri m. fl. För sjuk- och vårdhem utgör den anvisade procentsatsen 3.

Forskning och utveckling

Avdrag medges enligt p. 18 anvisningarna till 29 § KL för kostnader för forskning och utveckling om arbetet har eller kan antas få betydelse för den skattskyldiges rörelse. Även bidrag till forskning är normalt avdragsgilla i rörelsen.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer kan förordna att bidrag, som den skattskyldige lämnar till viss forskning eller visst utvecklingsarbete, skall helt eller delvis anses som driftkostnad i den skattskyldiges rörelse. I en särskild förordning (SFS 1975:127) har angetts närmare i vilka fall sådana bidrag är avdragsgilla.

Vid sidan av omkostnadsavdraget för forskning medges enligt en lag från 1973 (1973:421, permanentad genom riksdagsbeslut i december 1981; se prop. 1981/82:70, SkU 24, SFS 1981:1315) ett särskilt forskningsavdrag vid taxeringen till statlig inkomstskatt. Lagen är tillämplig på skattskyldiga som bedriver industriell tillverkning och som har kostnader för teknisk och naturvetenskaplig forskning. Det särskilda forskningsavdraget utgörs av ett basavdrag och ett ökingsavdrag. Basavdraget, som utgör 5 %, beräknas på ett underlag som består av dels lönekostnader för anställda vars arbete till minst en fjärdedel avser forsknings- och utvecklingsarbete, dels vad den skattskyldige under räkenskapsåret lämnat i bidrag för forsknings- och utvecklingsarbete och dels kostnader för förvärv av forsknings- och utvecklingsresultat. Ökingsavdraget utgör 30 % av den ökning av underlaget för basavdrag som skett mellan två räkenskapsår.

Ekonomiskt stöd till kulturlivet

Svensk skattelagstiftning saknar bestämmelser om avdrag för bidrag till ideella organisationer. Tanken på att införa en rätt till avdrag vid beskattningen för gåvor till allmännyttiga ändamål har under en lång följd av år avvisats av skatteutskottet med hänvisning bl. a. till att allmännyttiga och liknande ändamål bör främjas i första hand genom direkta bidrag av allmänna medel och inte genom lättnader vid beskattningen. Utskottet har också pekat på de gränsdragningsproblem som en sådan avdragsrätt skulle medföra och på det stöd som ideella organisationer redan i dag åtnjuter genom såväl direkta bidrag som mycket betydande lättnader vid beskattningen.

I proposition 1978/79:160 om fortsatt reformering av inkomstskatten föreslogs en mer begränsad avdragsrätt omfattande endast gåvor till svenska stiftelser eller föreningar som i överensstämmelse med sina stadgar huvudsakligen utövade internationell bistandsverksamhet eller internationellt verkade för samförstånd eller respekt för mänskliga rättigheter. Avdragsrätten var utformad som en skattereduktion med 50 % av gåvan och med högst 1 000 kr.

Skatteutskottet avstyrkte bifall till propositionen med åberopande bl. a. av att den kritik som tidigare avhållit riksdagen från att medverka till en avdragsrätt för gåvor också kunde riktas mot detta förslag.

Riksdagen godkände utskottets betänkande.

I en kulturpolitisk motion från moderaterna (1981/82:2043) begärdes vid förra riksmötet bl. a. ett riksdagsuttalande av innehåll att nya vägar borde prövas för finansiering av kulturverksamheten. Kulturutskottet, som inhämtade yttrande från kulturrådet i frågan, avstyrkte i höstas bifall till detta yrkande i sitt betänkande KrU 1982/83:10. Utskottet anförde därvid bl. a.:

Ekonomiskt stöd från enskilda och företag till kulturverksamhet – s. k. sponsorverksamhet – förekommer i betydande omfattning i vissa länder. Kulturrådet framhåller att sådan bidragsgivning sannolikt inte på ett väsentligt sätt kan bidra till ändrade ekonomiska förutsättningar för kulturverksamheten. Det är enligt rådet värt att notera att enskilda och näringsliv har gjort och gör värdefulla insatser men att det gäller att varje påverkan av kulturverksamheten undviks.

Utskottet vill peka på att erfarenheterna från andra länder visar att det främst är kulturinstitutionerna och den etablerade konsten som får sådant stöd. Skulle så bli fallet även i Sverige skulle ytterligare ekonomisk obalans kunna uppstå till nackdel för konst som söker nya vägar.

Utskottet anser att regeringen noga bör följa utvecklingen beträffande sponsorverksamheten. I detta sammanhang är det viktigt att de kulturpolitiska målen beaktas och att man noga uppmärksammar effekterna på kulturlivet.

Riksdagen biföll kulturutskottets hemställan.

Försäkringskostnader

Nuvarande regler i fråga om egenföretagares pensionsförsäkringspremier innebär att den som driver rörelse eller jordbruk utan förmedling av aktiebolag eller ekonomisk förening (egenföretagare) får göra avdrag för pensionsförsäkringspremier i form av allmänt avdrag. Härigenom kommer hela inkomsten av förvärvskällan, även den del som används för att betala premier för egenföretagarens pensionering, att utgöra underlag för egenavgifter. Om verksamheten däremot bedrivs genom aktiebolag eller ekonomisk förening, utgör bolagets kostnader för pensionering av en anställd – även en anställd som är huvudaktieägare – inte underlag för arbetsgivaravgifter. Dessa skillnader medför – vid lika förhållanden i övrigt – att underlaget för socialförsäkringsavgifter blir högre för egenföretagare än för den som bedriver sin verksamhet genom t. ex. ett aktiebolag.

Frågan om egenföretagares avdrag för pensionsförsäkringspremier behandlades av utredningen om beskattning av tjänstepensioner i dess betänkande (Ds B 1978:13) Avdragsrätt för utländska pensionsförsäkringspremier m. m. Utredningen konstaterade därvid att det förhållandet att en egenföretagare får göra avdrag för premie för pensionsförsäkring avseende sin egen pensionering som allmänt avdrag, medan arbetsgivare i övrigt skall göra avdraget i förvärvskälla, i allmänhet medför att avgifterna blir högre för egenföretagaren än för den som exempelvis driver verksamheten i aktiebolagsform och att skillnaderna ökar med stigande inkomst. En ändring av nuvarande regler skulle – menade utredningen – bidra till att öka neutraliteten i beskattningshänseende mellan verksamheter som bedrivs i skilda företagsformer.

Med anledning av en motion i ämnet vid förra riksmötet framhöll skatteutskottet att frågan numera fick anses ha kommit i ett delvis annat läge, sedan den övre gränsen vid beräkning av ATP-avgift slopats. Utskottet erinrade också om att riksdagen hösten 1981 beslutat ersätta egenföretagarens schablonavdrag för egenavgifter i förvärvskällorna jordbruksfastighet och rörelse med en rätt till avdrag för belopp som i den skattskyldiges bokföring avsatts för att täcka de på beskattningsåret belöpande egenavgifterna. De skäl av statsfinansiell och administrativ art som tidigare åberopats mot att omkonstruera avdraget för pensionsförsäkringspremier till ett avdrag i förvärvskällan hade enligt utskottet genom dessa riksdagsbeslut – i vart fall delvis – bortfallit. Det fanns alltså enligt utskottets mening skäl att ompröva frågan om egenföretagares avdrag för kostnader för pensionsförsäkring. Målet borde vara att samma regler skulle gälla för egenföretagare som för anställda. – Riksdagen gav regeringen till känna vad utskottet anförde.

Frågan är numera föremål för företagsskattekommitténs prövning.

Med kompanjonsförsäkring avses försäkringar som delägare i ett företag i vissa fall tecknar för varandra i syfte exempelvis att undvika ekonomiska svårigheter i samband med delägars dödsfall. Premier för försäkringar av detta slag behandlas enligt gällande regler som kapitalförsäkring, vilket innebär att avdrag i princip inte är medgivet för försäkringspremierna. Premier för pensionsförsäkringspremier är däremot avdragsgilla och utfallande försäkringsbelopp skattepliktiga. Enligt de grunder som gäller på detta område kan sådana försäkringar tecknas bara om ett pensioneringssyfte föreligger.

Även frågor som har samband med den skattemässiga behandlingen av kompanjonsförsäkringar ligger inom ramen för företagsskattekommitténs arbete.

Representation

Utgifter för representation är att hänföra till omkostnader i förvärvskälla endast om de har omedelbart samband med verksamheten. Avdrag får i det enskilda fallet inte medges med större belopp än som kan anses skäligt. För att vinna en likformig lagtillämpning har riksskatteverket (RSV) angett vissa prisramar för representationsmåltider i samband med affärsförhandlingar. Dessa utgör för representation som utövas efter utgången av kalenderåret 1982 200 kr. för middag eller supé och 120 kr. för lunch. Priserna gäller per person och inkl. servis men exkl. moms. Enligt beslut av riksdagen under hösten 1980 medges numera inte i något fall avdrag för kostnader för sprit och vin i samband med representation (prop. 1980/81:68, SkU 18, SFS 1077).

Vid förra riksmötet väcktes en motion (1981/82:1674) vari yrkades att RSV:s dåvarande prisramar för representation tills vidare skulle lämnas oförändrade.

Skatteutskottet erinrade med anledning härav (SkU 1981/82:65) om att chefen för budgetdepartementet i den proposition som innehöll förslaget om förbud mot avdrag för sprit och vin i samband med representation uttalat att han för sin del ansåg representationskostnader även i fortsättningen bära behandlas som driftkostnader och således vara i princip avdragsgilla. Utskottet uttalade också att riskerna för missbruk av avdragsrätten genom begränsningar av avdragsrätten torde ha minskat. En garanti härför utgjorde också – menade utskottet – skattedomstolarnas restriktiva tillämpning av bestämmelserna.

Arbetsrättsligt skadestånd

Vid beräkning av inkomsten från särskild förvärvskälla skall från bruttointäkten avräknas alla omkostnader under beskattningsåret för intäkternas förvärvande och bibehållande. Skadestånd som utgått på grund

av brott mot ett i en skattskyldigs förvärvsverksamhet ingånget avtal har i praxis så gott som regelmässigt bedömts som driftkostnad och därför ansetts utgöra en i verksamheten avdragsgill utgift.

Även arbetsrättsligt skadestånd har av regeringsrätten, med 20 röster mot 4, bedömts som driftkostnad (jfr RÅ 1980 1:12), och skattskyldighet har ansetts föreligga för mottagare av skadestånd, när mottagaren varit enskild arbetstagare (RÅ 1980 1:10).

Frågan om det arbetsrättsliga skadeståndets skatterättsliga behandling har tagits upp av nya arbetsrättskommittén i dess betänkande (SOU 1982:60) MBL i utveckling som avlämnades i december förra året. Kommittén konstaterar att man på fackligt håll reagerat starkt mot de regeringsrättsavgöranden som nyss redovisats. Kommittén fortsätter:

Ett huvudargument har varit det som också framfördes av domstolens minoritet och som går ut på att det är främmande, för att inte säga stötande, att betrakta ett allmänt skadestånd för åsidosättande av arbetsrättslig lag eller kollektivavtal som ett slags normal kostnad i den skadeståndsskyldiges rörelse. Med det betraktelsesättet har man enligt facklig uppfattning missförstått det allmänna skadeståndets karaktär och förbiset dess släktskap från vissa synpunkter med böter och icke avdragsgilla viten och andra avgifter. Synsättet medför risk för att det allmänna skadeståndets uppgift förfelas. Det är, sägs det vidare, viktigt att lika fall behandlas lika och det är i varje fall olämpligt att ett utdömt skadestånd får olika reell effekt beroende t. ex. på vilken form en verksamhet bedrivs i och vilka faktiska avdragsmöjligheter som föreligger med hänsyn till ett företags ekonomiska resultat och ställning.

Från arbetsgivarsidan invänds bl. a. att det enligt stadgad och oomstridd praxis i övrigt medges avdrag för skadestånd, avtalsviten o. d. i anledning av ett företags åsidosättande av förpliktelser enligt ett i verksamheten träffat avtal. Någon anledning att principiellt se saken annorlunda i det här aktuella sammanhanget finns inte. Det bör enligt denna ståndpunkt beaktas att det arbetsrättsliga allmänna skadeståndet ofta döms ut som en påföljd för ett förbiseende eller en ganska ursäktlig felbedömning, något som understryker släktskapen med andra former av kontraktuella skadestånd och avdragsgilla viten.

De olika synsätten har getts till känna även vid de diskussioner som förts inom kommittén, som inte funnit anledning ställa frågan på sin spets genom omröstning. Kommittén har ansett att en ändring i fråga om behandlingen av allmänna skadestånd vid taxeringen bör föregås av ett skatterättsligt och tekniskt förberedelsearbete som det inte legat inom ramen för kommitténs utredningsuppdrag att utföra.

Frågan om arbetsrättsligt skadestånd behandlas f. n. av en arbetsgrupp inom arbetsmarknadsdepartementet i samband med prövningen av andra arbetsrättsliga frågor.

Kostnader för upprättande av deklaration

Enligt 20 § KL skall från bruttointäkten av viss förvärvskälla dras alla omkostnader under beskattningsåret för intäkternas förvärvande och bibehållande. I 33 § 1 mom. KL stadgas att avdrag får göras för samtliga utgifter, som är att anse som kostnader för fullgörande av tjänsten.

Advokat-, rättegångs- och liknande kostnader är avdragsgilla endast om de utgör kostnader för förvärvande eller bibehållande av skattepliktiga intäkter eller nedbringande av avdragsgilla kostnader. Kostnader för tvist om förvärvskälla är sålunda inte avdragsgilla. Kostnader för skatteutredningar, deklarationshjälp, taxeringsprocesser o. d. är inte heller avdragsgilla.

Lön till barn

Som avdragsgill kostnad räknas enligt 20 § KL inte värdet av arbete som i den skattskyldiges förvärvsverksamhet utförs av den skattskyldige själv, andra maken eller av den skattskyldiges barn som ej fyllt 16 år. Barnets ålder bedöms efter förhållandet den 1 november året före taxeringsåret.

Skatteutskottet behandlade förra våren en motion vari yrkades att åldersgränsen skulle sänkas till 15 år. Yrkandet motiverades med att man genom en sådan sänkning skulle ge fler ungdomar möjlighet att få arbete i föräldrarnas företag och därmed minska ungdomsarbetslösheten. Utskottet avstyrkte motionen (SkU 1981/82:65) med hänvisning till att fåmansföretagens skatteförhållanden var föremål för överväganden inom företagsskatteskommittén och att ett ställningstagande i frågan borde anstå i avvaktan på resultatet av kommitténs överväganden. – Riksdagen biföll utskottets hemställan.

Förlustavdrag i handels- och kommanditbolag

På den allmänna associationsrättens område finns vid sidan av aktiebolag tre andra typer av bolag, nämligen handelsbolag, kommanditbolag och enkla bolag. Näringsverksamheten kan bedrivas inom ramen för samtliga dessa bolagsformer.

Utmärkande för ett handelsbolag är att det räknas som en juridisk person och att delägarna svarar solidariskt för bolagets förbindelser. Kommanditbolaget är en särskild form av handelsbolag. Från det vanliga handelsbolaget skiljer sig kommanditbolaget genom att en eller flera av delägarna har förbehållit sig att inte svara för bolagets förbindelser med mera än han har åtagit sig att sätta in i bolaget. Åtminstone en av delägarna i ett kommanditbolag måste emellertid vara obegränsat ansvarig (s. k. kompletär). Det enkla bolaget kännetecknas av att det inte räknas som en juridisk person och att ett avtal som ingås för bolaget blir bindande endast för den bolagsman som själv har deltagit i avtalet.

1974 års bolagskommitté behandlade i ett år 1978 avlämnat betänkande (SOU 1978:67) Nya bolagsregler m. m. frågan huruvida kommanditbolag borde vara tillåtna som företagsform även i framtiden. Kommittén konstaterade därvid att kommanditbolagen kunde ha betydelse för småföretagens kapitalförsörjning och därför borde finnas kvar.

För att en viss kreditbas skulle säkras för kommanditbolaget föreslog kommittén att endast fysiska personer och aktiebolag skulle kunna komma i fråga som komplementärer, aktiebolag dock endast i speciella undantagsfall och efter särskild dispens av länsstyrelsen. Kommittén menade nämligen att en generell rätt för aktiebolag att vara komplementär kunde utnyttjas för skatteflykt.

I den proposition (1979/80:143) som låg till grund för den nya lagstiftningen om handelsbolag och kommanditbolag uttalade dåvarande justitieministern – i likhet med bolagskommittén – att såväl fysiska personer som aktiebolag borde godtas som komplementärer. Han menade emellertid att utformningen av en dispensregel enligt kommitténs förslag mötte svårigheter. Det kunde nämligen råda tvekan om på vilka grunder länsstyrelsens dispensbedömning borde ske. Det kunde vidare knappast komma i fråga att ålägga en länsstyrelse att utifrån företagsekonomiska överväganden avgöra huruvida i ett visst fall ett aktiebolag borde godtas som komplementär eller ej. Departementschefen föreslog därför inte någon dispensregel. Han erinrade emellertid om att beskattningssituationen för handelsbolag och kommanditbolag var föremål för överväganden inom företagsskattekommittén.

I denna kommittés utredningsuppdrag ingår (se Dir. 1979:106) att göra en översyn av beskattningsreglerna för handelsbolag och kommanditbolag. Enligt direktiven bör målsättningen för kommitténs arbete i denna del vara att beskattningsreglerna för handelsbolag utformas så att denna företagsform kan användas på ett ändamålsenligt sätt av framför allt mindre och medelstora företag. I direktiven framhålls också särskilt att det är angeläget att kommittén uppmärksammar frågorna om underskottsavdrag.

Löneavgift

I samband med att riksdagen förra våren genomförde en skattereform avseende inkomstår 1983–1985 beslutades att reformens första steg avseende inkomståret 1983 skulle finansieras genom införande av en allmän löneavgift om 2 %. Avgiften beräknas på det underlag som gäller för arbetsgivaravgift till folkpensioneringen enligt lagen om socialavgifter och följer även i övrigt de regler som gäller för dessa avgifter.

Beskattning av utlandsarbetande personal

Frågan om en fysisk person är bösatt i Sverige eller ej är enligt den nu gällande svenska skattelagstiftningen av grundläggande betydelse för hans skattskyldighet här i riket. Den som anses bosatt i Sverige skall i princip skatta för all inkomst, oavsett var den förvärvats, och för all den förmögenhet han vid beskattningsårets utgång ägt här i riket eller å utländsk ort. Den som inte anses bosatt i Sverige är däremot skyldig erlagga skatt endast för vissa slag av inkomst. Skattskyldigheten omfattar i detta fall bl. a. inkomst av här belägen fastighet och av här bedriven rörelse, vinst vid försäljning av sådan fastighet eller rörelse samt inkomst av tjänst, som uppburits härifrån och förvärvats genom verksamhet här i riket. Person som är bosatt utom riket är vidare skattskyldig i Sverige till statlig inkomstskatt för utdelning på andelar i svenska ekonomiska föreningar och till kupongskatt för utdelning på aktier i svenska aktiebolag. Han är vidare skyldig erlagga sjömansskatt vid tjänstgöring ombord på svenskt handelsfartyg. I fråga om förmögenhetsskatten gäller att person bosatt utom riket skall beskattas i Sverige endast för den förmögenhet som vid beskattningsårets utgång varit här i riket nedlagd.

Det skatterättsliga bosättningsbegreppet kompletteras med en regel av innebörd att en person under tre år efter en utflyttning från Sverige är skyldig visa att han verkligen bosatt sig i utlandet ("treårsregeln"). Vidare gäller skattebefrielse i Sverige för löneinkomster, som i enskild tjänst förvärvas utomlands, under förutsättning att anställningen och vistelsen i utlandet varit eller kan antas komma att vara minst ett år.

Den s. k. ettårsregeln är f. n. under omarbetning på nordisk basis. Avsikten är att söka åstadkomma enhetliga bestämmelser mellan å ena sidan Danmark, som ersatt ettårsregeln med en halvårsregel, och övriga nordiska länder. De nya bestämmelserna är avsedda att tillämpas uteslutande i förhållande till länder utom Norden.

Utskottet

Inledning

Riksdagen har under senare år beslutat genomgripande ändringar av företagsbeskattningen. Ändringarna har bl.a. avsett dubbel- och kedjebeskattningen inom bolagssektorn, avskrivningsreglerna för inventarier och byggnader, förlustbegreppet, företagens möjligheter att utjämna inkomster mellan olika beskattningsår och att bygga upp obeskattade reserver samt den skatterättsliga behandlingen av pågående arbeten i byggnads- och anläggnings- hantverks- och konsultrörelse.

De motioner utskottet behandlar i detta betänkande har alla, direkt eller indirekt, samband med företagsbeskattningen och rör i många fall frågor som tidigare en eller flera gånger prövats av riksdagen. Några av de problem som

aktualiserats av motionärerna är föremål för utredning, andra prövas inom regeringskansliet.

Försäljning av upphovsrätt i vissa fall

Till intäkt av rörelse hänförs samtliga intäkter i pengar eller varor som har influtit i rörelsen. Detta innebär att intäkten skall vara av sådan beskaffenhet att den normalt är att räkna med och ingår som ett led i förvärsverksamheten. Till intäkt av rörelse hänförs också vad som inflyter vid avyttring av maskiner och andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier eller av tillgångar som är likställda med dessa vid beräkning av värdeminskningsavdrag. Till sådana tillgångar hör bl. a. patenträtt och liknande tidsbegränsade rättigheter.

Marianne Karlsson (c) framhåller i motion 368 att regeringsrätten i ett år 1981 avgjort mål beskattat intäkt vid dödsbos avyttring av förlagsrätt för all framtid till verk, vilkas utgivning reglerats i ett förlagsavtal som den avlidne författaren själv ingått, enligt reglerna för beskattning av realisationsvinst. Motionären anser att motsvarande bör gälla, då ett dödsbo eller en uppfinnare överlåter rätten till en uppfinning som i den avlidnes hand varit patent- eller mönsterskyddad.

I den mån ett dödsbo fortlöpande och i vinstsyfte utnyttjar en avliden uppfinnarens patent torde influtna intäkter rätteligen böra hänföras till inkomstslaget rörelse. Med hänsyn härtill och då frågan om den skattemässiga behandlingen av en överlåtelse för all framtid mot engångsersättning av rätt till uppfinning i första hand bör prövas av domstol saknar utskottet anledning att medverka till den av motionären aktualiserade lagändringen.

Vad särskilt angår den i motionen berörda frågan om kostnader för framtagande av en uppfinning vill utskottet erinra om att riksdagen år 1981 med anledning av ett motionsyrkande om etableringskonto för egenföretagare och i enlighet med skattutskottets hemställan i betänkande SkU 1980/81:25 uttalat att sådana konton kunde tänkas underlätta en strukturomvandling inom näringslivet och därför var värda att närmare övervägas. Enligt vad utskottet erfarit är frågan om avdrag för utvecklingskostnader och andra utgifter i samband med etablering föremål för prövning inom kulturskattekommittén.

Med det anförda avstyrker utskottet motion 368.

Kapitalbeskattning m.m.

Nu gällande regler om kapitalskattelättnader för företagsförmögenhet innebär att det enligt särskilda föreskrifter framräknade substansvärdet av förmögenhet som lagts ned i jordbruk eller rörelse får reduceras till 30 % av det värde varmed tillgångarna överstiger beloppet av skulder och andra avgående poster.

I partimotionen 1616 från fp samt i motionerna 864 av Rolf Andersson (c) och 1200 av Sten Svensson m.fl. (m, c, fp) yrkas att förmögenhetsskatten på

arbetande kapital i mindre och medelstora företag slopas eller avsevärt reduceras. Ett längre gående yrkande av liknande innebörd framställs i moderatmotionen 1591. Yrkandet i denna motion avser omedelbar lagstiftning och omfattar såväl förmögenhetsskatten som arvs- och gåvoskatterna. Ett genomgående tema i några av motionerna är att kapitalskatterna leder till höga avkastningskrav i företagen och därigenom negativt påverkar investeringstakten och sysselsättningen.

Under senare år har riksdagen beslutat genomgripande ändringar av inkomst- och förmögenhetsbeskattningen. Många av dessa ändringar har otvivelaktigt bidragit till att väsentligt förbättra företagens likviditet. Utskottet tänker i sammanhanget bl. a. på de bestämmelser som numera gäller för fastställande av substansvärdet av förmögenhet som är nedlagd i rörelse och jordbruk och rätt till avdrag för aktieutdelning som enligt riksdagsbeslut förra året icke börsnoterade företag åtnjuter fr. o. m. 1984 års taxering. Numera torde betydande delar av företagskapitalet i praktiken inte bli föremål för någon förmögenhetsbeskattning, och detsamma torde gälla även rent passiva förmögenhetsinnehav.

Med hänsyn härtill är utskottet inte berett att medverka till några lättnader i förmögenhetsbeskattningen av arbetande kapital i företag. Utskottet vill emellertid erinra om att företagsskattekommittén enligt sina direktiv har att undersöka vad som kan göras för att underlätta familjeföretagens försörjning med riskkapital.

Utskottet avstyrker även motionsyrkandet om ändringar i arvs- och gåvobeskattningen.

Genom beslut av riksdagen våren 1982 har icke börsnoterade aktiebolag fr. o. m. 1984 års taxering under vissa förutsättningar rätt till avdrag för aktieutdelning med 70 % av utdelningsbeloppet. Avdrag kan medges med högst 700 000 kr. Avdraget är vidare maximerat till 15 % av aktiekapitalet. Moderaterna yrkar i motion 1591 att aktieutdelning skall vara avdragsgill med 70 % av utdelningsbeloppet oavsett aktiekapitalets storlek.

Genom vad utskottet tidigare anfört i fråga om kapitalbeskattningen anser utskottet sig ha besvarat också detta yrkande i m-motionen. Utskottets beslut förra året om avdrag för aktieutdelning för icke börsnoterade aktier var enhälligt. Något skäl att nu vidta ändringar i en lagstiftning som ännu inte hunnit tillämpas i praktiken föreligger inte. Utskottet avstyrker därför motion 1591 även i denna del.

Aktieköp i vissa fall

Vid försäljning av aktier som innehafts mindre än två år gäller i princip att hela vinsten skall tas till beskattning. Har de innehafts två år eller mera tas 40 % av vinsten till beskattning. Enligt en särskild dispensregel – tillämplig i fall av önskvärda strukturrationaliseringar – kan regeringen medge befrielse från skatt helt eller delvis. Vidare gäller att vinst som uppkommer vid

överlåtelse av aktier eller andelar mellan företag inom samma koncern är undantagna från skatteplikt om moderföretaget i koncernen är aktiebolag eller ekonomisk förening och om den överlättna aktien eller andelen innehas som ett led i annan verksamhet inom koncernen än förvaltning av fastighet, värdepapper eller annan därmed likartad egendom.

I fråga om överlåtelser av aktier eller andelar mellan fåmansföretag (s. k. interna aktieöverlåtelser) gäller särskilda bestämmelser. Den som överlåter aktier eller andelar i ett fåmansföretag till ett annat, där han eller honom närstående person direkt eller indirekt äger aktier eller andelar, skall beskattas för hela köpeskillingen för aktierna såsom för realisationsvinst.

Sivert Andersson m. fl. (s) framhåller i motion 1171 att många förvärv i aktieposter företag emellan har ett annat syfte än att underlätta riktiga strukturlösningar inom näringslivet. Motionärerna anser att skattelagstiftningen inte bör gynna rörelseägande företags köp av andra bolag och yrkar därför en skärpning av skattereglerna vid köp av aktier mellan företag.

Frågan om kapitalvinstbeskattningen är föremål för överväganden inom kapitalvinstkommittén. Kommittén skall enligt sina direktiv bl. a. pröva frågan om utformningen av den dispensregel som ger regeringen möjlighet att medge befrielse från realisationsvinstskatt i strukturrationaliseringsfallen. Även andra näraliggande frågor kan prövas av kommittén.

Eftersom motionsyrkandet således kan anses vara i någon mån tillgodosett och utskottet inte är berett att nu medverka till ändringar i de regler som i övrigt gäller i fråga om beskattning av bolags aktieinnehav, avstyrker utskottet motionen.

Marianne Karlsson framhåller i motion 1181 att det svenska skattesystemet gynnar bolags men missgynnar privatpersoners aktieinnehav. Hon begär utredning i syfte att göra skattereglerna i detta avseende likvärdiga oavsett ägarform.

Genom vad utskottet tidigare anfört får även yrkandet i denna motion anses vara i huvudsak tillgodosett. Utskottet avstyrker följaktligen bifall även till motion 1181.

Förbättringsförslag

Skatteförfattningarna innehåller inte några särskilda bestämmelser om beskattning av extrainkomster. En inkomst är således skattepliktig enligt vanliga regler även om den uppkommit under fritiden.

Karl-Eric Norrby och Sigrid Danielsson (båda c) anser det rimligt att, i en tid då svensk industri behöver all tänkbar stimulans, försöka få anställda att i högre grad än tidigare engagera sig i arbetet med att förbättra produktionsprocessen inom industrin. Ett sätt att göra det skulle – menar motionärerna – vara att undanta ersättningar för förbättringsförslag från beskattning. De begär i motion 541 en utredning av frågan om beskattning av förslagsarvoden.

Av den redogörelse utskottet lämnat i inledningen till detta betänkande framgår att frågan om beskattning av förslagsersättning utreds av kulturskattekommittén. Kommittén har i skrivelse den 3 februari 1983 till bl. a. statens arbetsgivarverk, statsföretagens förhandlingsorganisation, SAF, Kommunförbundet och de stora löntagarorganisationerna framhållit att kommittén för sin del anser det lämpligt med ett sammanträffande mellan företrädare för samtliga berörda organisationer och kommittén. Vid ett sådant sammanträffande har kommittén för avsikt att närmare utveckla vad som synes vara förutsättningar för en eventuell lagstiftning i ämnet, förutsättningar som enligt kommittén sedan får förverkligas i kollektivavtalsform.

Av det anförda framgår således att den fråga som berörs i motion 541 redan är föremål för prövning. Utskottet avstyrker därför bifall till motionen.

Skatt på viss elkraft

Enligt beslut av riksdagen i december 1982 tas fr. o. m. i år ut en särskild skatt på elektrisk kraft. Skatten utgör 2 öre per kWh för kraft som produceras i anläggningar vilka tagits i bruk före 1973. Har kraftverket tagits i bruk under åren 1973-1977 utgör skatten 1 öre per kWh. För kraft producerad i yngre anläggningar utgår ingen skatt.

I motion 2108 yrkar moderaterna att skatten slopas redan fr. o. m. i år.

Syftet med den särskilda elskatten var att dra in övervinsterna i de äldre vattenkraftverken till staten men också att bidra till en sänkning av priset på vattenkraftsanläggningar. Skatten, som också medfört en betydande pris-sänkning, beräknas för år 1983 inbringa sammanlagt ca 930 milj. kr. Med hänsyn till det anförda avstyrker utskottet motion 2108 i denna del.

Investeringsfond för avyttrat fartyg

Intäkt genom avyttring av fartyg som utgjort inventarium i skattskyldigs rörelse utgör i sin helhet skattepliktig intäkt. För att underlätta ersättningsanskaffning av fartyg har införts särskilda bestämmelser om avdrag för avsättning till investeringsfond för avyttrat fartyg m. m. (s. k. fartygsfond). Fonden får tas i anspråk för avskrivning av fartyg som anskaffas inom tre år efter det taxeringsår då avdrag för avsättningen medgetts.

Nic Grönvall (m) framhåller i motion 177 att – såvitt nu kan bedömas – möjligheterna till förnyad utveckling av svensk kustsjöfart och sjöfart i mindre tonnage under svensk flagg från konkurrenssynpunkt är mycket små. Han menar att fartygsfonderna bör göras tillgängliga även för andra investeringar i industriproduktion och begär därför en utredning i syfte att få till stånd ändrade bestämmelser om ianspråktagande av fartygsfonder i enlighet härmed.

Den särskilda investeringsfonden för avyttrat fartyg har tillkommit med hänsyn till de för rederinäringen föreliggande speciella förhållandena.

Skatteutskottet, som i andra sammanhang ställt sig avvisande till yrkanden om utvidgningar av olika fonders användningsområde, anser sig, med hänsyn till de rika reserveringsmöjligheter som i övrigt föreligger för investeringar i industriprojekt, inte kunna tillstyrka motionen.

Särskilt investeringskonto, allmän investeringsfond och allmän investeringsreserv

Enligt bestämmelser som antogs av riksdagen i december förra året föreligger - under vissa förutsättningar - skyldighet för svenskt aktiebolag, svensk ekonomisk förening och svensk sparbank, vilkas huvudsakliga verksamhet avser jordbruk, skogsbruk, fastighetsförvaltning eller rörelse, att betala in ett belopp motsvarande 20 % av årsvinsten på ett räntelöst konto i riksbanken (särskilt investeringskonto). Regeringen får, om det finns synnerliga skäl, medge befrielse helt eller delvis från skyldighet att göra sådan inbetalning.

Medel i särskild investeringsfond får tas i anspråk för bl. a. vissa investeringar i byggnader, markanläggningar och inventarier samt för forskning och utveckling. De får användas också för kostnader för utbildning av arbetstagare hos ett företag och för marknadsföring utomlands av varor som tillverkas här i riket.

I likhet med vad som gäller i fråga om den särskilda investeringsfonden får allmän investeringsfond liksom allmän investeringsreserv tas i anspråk för kostnader för sådan marknadsföring.

Motionären bakom motionen 1168, Sten Svensson (m), framhåller att man endast genom att förbättra konkurrenssituationen kan uppnå ökad sysselsättning inom serviceindustrin. Mot den bakgrunden borde - menar motionären - serviceföretagen undantas från den obligatoriska avsättningen till särskilt investeringskonto eller i varje fall kunna få dispens från skyldigheten att avsätta medel till sådant konto. Han menar också att en mer nyanserad syn på den svenska industrin borde leda till att den särskilda investeringsfonden fick tas i anspråk för exempelvis utbildning och marknadsföring.

Hugo Hegeland (m) begär i motion 367 förslag om sådan ändring i lagarna om investeringsfond och om investeringsreserv att fonderna resp. reserverna kan tas i anspråk också för kostnader för marknadsföring. Han motiverar sitt yrkande med att det för enskild rörelse och handelsbolag som ägs av i Sverige bosatta fysiska personer är långt viktigare att kunna använda investeringsreserven för åtgärder som främjar marknadsföringen än för investeringar i byggnader, jord och maskiner.

Av vad utskottet tidigare anfört framgår att såväl allmän investeringsfond och allmän investeringsreserv som särskild investeringsfond får tas i anspråk för kostnader för att främja avsättningen utomlands av varor som tillverkas här i riket. Skälet till att man begränsat användningsområdet till marknads-

föring utomlands är att sådan marknadsföring ofta medför särskilda finansiella påfrestningar. Utskottet vidhåller sin redan tidigare uttalade uppfattning att det inte föreligger några skäl att medge frisläpp för kostnader för marknadsföring i Sverige. En sådan utvidgning skulle utan tvivel ge upphov till tillämpningsproblem. Behovet av att utnyttja fonderna för dessa kostnader är också begränsat, eftersom de är omedelbart avdragsgilla vid taxeringen.

Vad särskilt angår frågan om befrielse från skyldighet att betala in medel på särskilt investeringskonto vidhåller utskottet sin i december uttalade uppfattning att dispensprövningen bör vara restriktiv, eftersom den tid under vilken medlen skall vara spärrade på kontot begränsats till två år och utbetalning av fondmedel får ske redan efter utgången av juni månad det år då avsättningen prövats vid taxeringen i första instans.

Med det anförda och då, som framgår av vad utskottet anført, det särskilda investeringskontot får användas för utbildning av anställda avstyrker utskottet bifall till motionerna 367 och 1168.

Särskilt investeringsavdrag för byggnadsarbeten

För vissa byggnadsarbeten som igångsatts under tiden den 1 november 1980–den 31 oktober 1983 medges enligt riksdagsbeslut åren 1980–1982 ett särskilt investeringsavdrag. Avdraget utgör 10 % av kostnader för ny-, till- eller ombyggnad och 20 % av utgifter för täckdikning.

Särskilt investeringsavdrag medges inte för utgifter för vissa lokaler och anläggningar. Undantagna är sålunda bl. a. utgifter som avser hotell- och restauranglokaler.

Anita Modin yrkar i motion 539 att investeringar i hotell och restauranger skall likställas med industriinvesteringar och motiverar detta med att det inte föreligger någon skillnad mellan å ena sidan hotell- och restaurangbranschen och å andra sidan exportinriktad industriell verksamhet när det gäller de båda verksamhetsformernas betydelse för ekonomi och sysselsättning.

Det särskilda investeringsavdraget har tillkommit främst för att främja industrins investeringar. Vad motionären anført utgör enligt utskottets mening inte tillräckliga skäl att göra avsteg från denna princip, och utskottet avstyrker följaktligen bifall till motionen.

Reparationsfond

I inkomstslaget annan fastighet finns f. n. inga regler om resultatutjämning genom fondavsättning.

Sten Sture Paterson (m) framhåller i motion 877 att man – för att kunna vidmakthålla ett kontinuerligt underhåll av hyresfastigheter i enskild ägo och därigenom skapa en god boendemiljö för hyresgästerna – bör införa en möjlighet att årligen avsätta medel skattefritt till en reparationsfond. De

skattefria avsättningarna bör kombineras med en rätt till valfria uttag i samband med fastighetens underhåll. Motionären anser att riksdagen hos regeringen bör begära en ändring av beskattningsreglerna av den innebörden.

Av den inledningsvis lämnade regogörelsen framgår att den i motionen behandlade frågan prövats av underhållsfondsutredningen som – utan att presentera något konkret förslag – i ett nyligen avlämnat betänkande (SOU 1982:65) Återinvestera i bostäder också tagit upp frågan om den skattemässiga behandlingen av fondavsättningar i enskilt ägda hyresfastigheter. Frågan om reserveringar för framtida utgifter ingår också i bidragsskattekommitténs utredningsuppdrag. I avvaktan på resultatet av pågående och redan slutfört utredningsarbete saknar enligt utskottets mening riksdagen anledning att nu begära något förslag om skattefri avsättning till reparationsfond.

Utskottet avstyrker därför motionen.

Värdeminskning av byggnad

Avdrag för årlig värdeminskning av byggnad beräknas enligt avskrivningsplan till viss procent av anskaffningsvärdet. Procentsatsen bestäms efter den tid byggnaden anses kunnat utnyttjas. RSV har utfärdat anvisningar om de procentsatser som bör tillämpas för olika slag av rörelsebyggnader. Dessa procentsatser varierar från 1,5 % för bostadsbyggnader av sten på orter med normal hyresmarknad till 5 % för fabriksbyggnader i kemisk industri, kyl- och fryshus m. fl. För sjuk- och vårdhem bör enligt verket avdrag för värdeminskning i normalfallen medges med 3 %.

I motion 270 yrkar Anita Bråkenhielm m. fl. (m) att byggnader i enskilda vårdanläggningar, som utnyttjas av samhället, skall få skrivas av med 5 % om året.

En årlig avskrivning om 3 % torde väl täcka den fysiska och ekonomiska varaktighetstid som byggnader av den art motionären avser kan antas ha i normalfallen. Utskottet vill erinra om att det enligt RSV:s anvisningar finns möjlighet att medge högre avdrag än de ovan angivna, om en byggnad visas vara underkastad större värdeminskning än normalt. Vidare kan en skattskyldig, när en i rörelse använd byggnad utrangeras eller rivs, bli berättigad till avdrag för vad som återstår oavskrivet av anskaffningsvärdet.

Någon anledning att bifalla yrkandet i motionen föreligger enligt utskottets mening därför inte.

Stöd till kulturlivet

Några bestämmelser om avdrag för bidrag till ideella organisationer finns inte i svensk skattelagstiftning.

Sten Svensson (m) framhåller i motion 1199 att många företag därför

saknar möjlighet att lämna mer betydande bidrag till kulturlivet. Vissa angelägna projekt kan – säger han – knappast genomföras utan att kulturinstitutionerna får bidrag från företag och enskilda, och han pekar i sammanhanget på de stora symfoniorkestrarnas utlandsturnéer. Motionen utmynnar i en begäran att riksdagen skall ge regeringen till känna att frågan om skattelättnader för stöd till ideella organisationer bör bli föremål för närmare överväganden.

Av den redogörelse som utskottet lämnat tidigare i detta betänkande framgår att frågor om avdrag för bidrag till kulturella och andra allmännyttiga ändamål under en lång följd av år prövats av riksdagen men alltid avvisats, med hänvisning bl. a. till de gränsdragningsproblem en sådan avdragsrätt skulle medföra och till det stöd som ideella organisationer redan i dag åtnjuter genom såväl direkta bidrag som mycket betydande lättnader vid beskattningen. Utskottet, som anser att riksdagen bör vidhålla sin ståndpunkt i denna fråga, vill erinra om att kostnader för sponsorverksamhet torde vara av den arten att de med hänsyn till det goodwill- och reklamvärde sådan verksamhet kan ha för ett företag inte sällan bör kunna hänföras till vid taxeringen avdragsgilla driftkostnader.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionen.

Forskning och utveckling

Enligt KL medges avdrag för kostnader för sådant forsknings- och utvecklingsarbete som har eller kan antas få betydelse för den skattskyldiges rörelse. Även bidrag till forskning är normalt avdragsgilla i rörelsen.

Vid sidan av detta omkostnadsavdrag medges också ett särskilt forskningsavdrag vid taxeringen till statlig inkomstskatt. Avdragets syfte är att stimulera industrin till ökade insatser för forskning och utveckling (FoU) och kan medges en skattskyldig som driver industriell tillverkning. Avdraget består dels av ett basavdrag som beräknas på viss del av den skattskyldiges lönekostnader för sådan personal som till viss del sysslar med FoU-verksamhet, dels av ett s. k. ökningsavdrag som utgår med viss procent av ökningen av ett företags FoU-kostnader under ett verksamhetsår.

I partimotionen 1616 från fp yrkas – med anledning av ett uttalande av finansministern i årets budgetproposition – att FoU-avdraget bibehålls.

Moderaterna yrkar i motion 1591 att utländska forskare knutna till svensk industri bör medges rätt att under viss tid skatta i hemlandet och åberopar till stöd härför att utländska forskare vid svenska högskolor och universitet enligt åtskilliga av Sveriges dubbelbeskattningsavtal med andra länder inte beskattas i Sverige förrän efter 183 dagars vistelse här.

Nils Åsling tar i motion 1866 upp en annan fråga med anknytning till forskningsområdet. Han framhåller att Tekniska museet i Stockholm spelar en avgörande roll när det gäller att sprida förståelse och kännedom hos en bred allmänhet om den tekniska och industriella utvecklingen i Sverige.

Museets samlingar bör därför – menar han – kontinuerligt kompletteras och byggas ut. Två aktuella projekt, ett elkraftsmuseum och ett flygmuseum, bör enligt motionären ges högsta prioritet, och han anser därför att regeringen bör ta initiativ till att de företag som önskar stödja tillkomsten av dessa museiprojekt kan erhålla avdrag för sina insatser såsom för forskning och utveckling.

Vad först angår sistnämnda yrkande vill utskottet erinra om vad i närmast föregående avsnitt anförts i fråga om avdrag för bidrag till kulturella ändamål. Enligt utskottets mening torde de projekt som motionären tar upp i motionen inte ha en så omedelbar betydelse för forsknings- och utvecklingsarbete att bidrag till projekten bör stödjas genom skattelättnader. I den mån samhället anser sig böra främja ändamål av den här arten bör det enligt utskottets mening ske genom direkta bidrag av allmänna medel. Utskottet avstyrker därför bifall till motionen.

När det gäller yrkandet i motion 1616 avscende FoU-avdraget anser utskottet sig sakna anledning att föregripa den vidare behandlingen av detta avdrags vara eller inte vara genom att nu göra något uttalande i frågan. Den bör prövas om och när riksdagen föreläggs en proposition i ämnet. Utskottet avstyrker således motionen i denna del.

Vad slutligen angår beskattningen av utländska forskare knutna till svensk industri är det en fråga som uppmärksammas inom regeringskansliet. En företrädare för regeringen har uppgivit att man har för avsikt att ingående pröva frågan i syfte att försöka nå en tillfredsställande lösning. Yrkandet i motionen 1591 om en likabehandling av utländska forskare verksamma i Sverige är således tillgodosett, och utskottet avstyrker därför motionen i denna del.

Försäkringsfrågor

I partimotionen 2134 från c upprepas – med hänvisning till motivering i motion 2132 – ett yrkande från förra riksmötet avseende egenföretagares pensionsförsäkringspremier. Yrkandet syftar till att den som driver rörelse eller jordbruk utan förmedling av aktiebolag eller ekonomisk förening skall jämföras med anställd i bolaget eller föreningen när det gäller kostnaderna för egen pensionering. Egenföretagaren får i dag göra avdrag för pensionsförsäkringspremier i form av allmänt avdrag. Detta medför att hela inkomsten av förvärvsverksamheten, även den del som används för att betala premier för egenföretagarens pensionering, kommer att utgöra underlag för egenavgifter. I ett aktiebolag eller en ekonomisk förening däremot utgör bolagets kostnader för pensionering av en anställd, även om denna är huvudaktieägare, inte underlag för arbetsgivaravgifter. Underlaget för socialförsäkringsavgifter blir således högre för en egenföretagare än för den som bedriver verksamhet genom t. ex. ett aktiebolag.

I motion 1190 av Hans Nyhage m. fl. (m, fp) begär motionärerna en utredning av möjligheterna att medge avdrag för premier för s. k. kompan-

jonsförsäkring, dvs. sådan försäkring som delägare i ett företag i vissa fall tecknar för varandra i syfte att exempelvis undvika ekonomiska svårigheter i samband med delägars dödsfall. Avsikten med motionen är att begränsa kostnaderna för sådana försäkringar.

När skatteutskottet förra året provade ett yrkande av samma innehåll som i motion 2134 hemställde utskottet att riksdagen hos regeringen skulle begära en omprövning av frågan om egenföretagares pensionsförsäkringsavdrag. Utskottet pekade i sammanhanget på att den övre gränsen vid beräkning av ATP-avgift numera slopats och att egenföretagares schablonavdrag för egenavgifter i förvärvskällorna jordbruksfastighet och rörelse ersatts med en avdragsrätt för belopp som i den skattskyldiges bokföring avsatts för att täcka de på beskattningsåret belöpande egenavgifterna.

Enligt vad utskottet erfarit kommer frågan att prövas av företagsskattekommittén. Detsamma gäller frågan om avdrag för kompanjonsförsäkringspremier. De nu aktuella yrkandena i motionerna 1190 och 2134 får härmed anses tillgodosedda, varför utskottet avstyrker bifall till dem.

Representation

Kostnader för representation är att anse som avdragsgill kostnad i förvärvskälla endast om de har omedelbart samband med verksamheten. Avdrag medges inte med större belopp än som kan anses skäligt och – i fråga om representation efter 1980 års utgång – inte i något fall för utgifter för spritdrycker och vin.

Vpk anser representationsavdraget utgöra ett stötande inslag i beskattningsreglerna och yrkar i motion 885 att avdraget slopas helt.

Som utskottet tidigare och senast vid förra riksmötet uttalat är det rimligt att skäliga kostnader för representation behandlas som avdragsgill driftkostnad. Med hänsyn till att kostnader för spritdrycker och vin inte är till någon del avdragsgilla och då de normalbelopp för representation som utfärdats av RSV med hänsyn till kostnadsutvecklingen under senare år måste anses måttliga torde riskerna för missbruk av avdragsrätten inte vara särskilt stora. Utskottet avstyrker därför bifall till motionen.

Arbetsrättsligt skadestånd

Vid beräkning av inkomsten från särskild förvärvskälla skall från bruttointäkterna avräknas alla omkostnader under beskattningsåret för intäkternas förvärvande och bibehållande. Skadestånd som utgått på grund av brott mot ett i en skattskyldigs förvärvsverksamhet ingånget avtal har i praxis så gott som regelmässigt bedömts som driftkostnad och därför ansetts utgöra en i verksamheten avdragsgill utgift.

Tommy Franzén och Lars-Ove Hagberg (båda vpk) begär i motion 866 att riksdagen slopar rätten till avdrag för skadestånd som utdöms i samband med brott mot arbetsrättsliga lagar eller avtal. Avdrag bör enligt motionärerna inte

medges vare sig skadeståndet utdömts i domstol eller fastställts genom förlikning.

Huvudsyftet med det allmänna skadeståndet i det arbetsrättsliga sanktionssystemet är att upprätthålla respekten för lag och avtal. Det primära med sanktionssystemet måste således anses vara den preventiva funktionen. Mot den bakgrunden kan det enligt utskottets mening knappast anses rimligt att ett arbetsrättsligt skadestånd skall ha karaktären av en driftkostnad, som vid taxeringen är avdragsgill i sin helhet. Det förefaller utskottet naturligare att jämställa sådant skadestånd med sanktionsavgifter vilka enligt 20 § KL utgör inte avdragsgill kostnad i förvärvskälla.

Som framgår av vad utskottet tidigare anfört har nya arbetsrättskommittén tagit upp frågan om den sktemässiga behandlingen av arbetsrättsligt skadestånd i ett betänkande (SOU 1982:60) MBL i utveckling, avlämnat i december 1982, och frågan övervägs f. n. också inom regeringskansliet av en särskild arbetsgrupp i samband med prövningen av andra arbetsrättsliga frågor.

I avvaktan på resultatet av dessa överväganden bör enligt utskottets mening någon lagändring inte vidtas. Utskottet avstyrker följaktligen bifall till motionen.

Kostnader för upprättande av deklaration

Enligt 20 § KL är vid beräkningen av inkomsten från särskild förvärvskälla alla kostnader för intäkternas förvärvande och bibehållande avdragsgilla. Till sådana kostnader räknas revisions- och bokföringskostnader. Däremot anses kostnader för skatteutredningar, deklarationshjälp och taxeringsprocesser inte avdragsgilla.

Knut Wachtmeister m. fl. (m) yrkar i motion 1203 att kostnader för upprättande av allmän och särskild självdeklaration med bilagor skall vara avdragsgilla för rörelseidkare. Motionärerna motiverar detta med att gränsdragningen mellan avdragsgilla och icke avdragsgilla kostnader i samband med deklarationsarbete är komplicerad och att en avdragsrätt i enlighet med deras yrkande skulle förenkla deklarations- och taxeringsarbetet och bidra till en likformig behandling av företagen.

Som motionärerna framhåller torde det vara mycket svårt att fastställa vad som utgör avdragsgilla och icke avdragsgilla kostnader i samband med deklarationsarbete. I praktiken torde också många rörelseidkare få avdrag för sina deklarationskostnader. Utskottet vill inte bestrida att ett införande av en uttrycklig avdragsrätt skulle kunna bidra till en förenkling av deklarations- och taxeringsarbetet och till en likformigare behandling av företagen. Inför man en avdragsrätt enbart för dessa skapar man emellertid samtidigt en orättvisa mellan företagare och anställda. Utskottet anser sig därför inte kunna biträda yrkandet i motionen.

Lön till barn

Avdrag för värdet av arbete som i den skattskyldiges förvärvsverksamhet utförts av den skattskyldiges barn utgör enligt 20 § KL jämte anvisningar avdragsgill kostnad om barnet senast den 1 november året före taxeringsåret fyllt 16 år och avdraget inte överstiger marknadsmässigt vederlag för arbetsinsatsen.

Agne Hansson anser att anknytningen av avdragsrätten till mantalsskrivningsreglerna är omotiverad och begär i motion 869 förslag om att skattskyldigs kostnader i samband med eget barns anställning skall vara avdragsgilla även om barnet fyller 16 år efter den 1 november under beskattningsåret men före taxeringsårets ingång.

Utskottet vill med anledning härav erinra om att åtskilliga bestämmelser i bl. a. skattelagarna knyter an till förhållanden den 1 november året före beskattningsåret och/eller samma tidpunkt ett år senare. Det gäller bl. a. rätten till grundavdrag och förvärvsavdrag. Någon anledning att ha särskilda regler när det gäller avdragsrätten för lön till barn kan enligt utskottets mening knappast anses föreligga.

Med det anförda och då fåmansföretagens skatteförhållanden övervägs inom företagsskattekommittén avstyrker utskottet motionen.

Förlustavdrag i handels- och kommanditbolag

Enligt gällande bestämmelser i lagen om handels- och kommanditbolag skall bolagsmännens inbördes rättigheter och skyldigheter bestämmas genom avtal.

Bengt Silfverstrand och Hans Pettersson i Helsingborg (båda s) framhåller i motion 369 att associationsformerna handelsbolag och kommanditbolag fått en ökad attraktionskraft under senare år och att detta inte minst gäller den kategori kommanditbolag som har aktiebolag som komplementär. I sådana bolag kan – menar motionärerna – en kommanditdelägare, om han inte själv sätts i konkurs, under flera år dra av underskott i bolagets verksamhet som förlustavdrag i sin deklaration även om han inte betalar någon del av bolagets skulder till dess borgenärer, bl. a. staten. Motionärerna anser det angeläget att beskattningsreglerna ändras så att underskotts- och förlustavdrag i handels- och kommanditbolag får göras endast om och i den mån bolagsmannen kan styrka att han betalat skulder till bolagsborgenärerna.

Som motionärerna framhåller kan rätten till underskottsavdrag i handels- och kommanditbolag ge omotiverade skatteförmåner genom att underskott i bolaget kvittas mot delägarrens egen inkomst. De frågor som motionärerna tar upp i motionen ligger emellertid inom företagsskattekommitténs utredningsuppdrag och av kommittédirektiven framgår att kommittén särskilt kommer att uppmärksamma kommanditdelägarers möjligheter att utnyttja underskottsavdrag. Yrkandet i motionen kan således anses vara tillgodosett, varför utskottet avstyrker bifall till densamma.

Löneavgift

Riksdagen beslutade förra våren en omläggning av den statliga inkomstskatten. Reformen berör i huvudsak bara den statliga inkomstskatten för fysiska personer och genomförs successivt under inkomståren 1983-1985. Skattereformens första steg avseende inkomståret 1983 skall enligt riksdagens beslut finansieras genom en allmän löneavgift om 2 %. Avgiften följer helt de regler som gäller för socialavgifter.

I motion 2108 yrkar moderaterna att löneavgiften slopas.

I samband med att riksdagen antog 1982 års skattereform rådde bred politisk enighet om att första steget i reformen borde totalfinansieras. Vad motionärerna anfört utgör inte skäl för att nu ändra riksdagens tidigare ställningstagande, varför utskottet avstyrker motionen i denna del.

Övriga yrkanden

I motion 2134 begär centern med hänvisning till motivering i motion 2132 ett uttalande av riksdagen att de områden av företagsskattekommitténs utredningsuppdrag som gäller frågor om underlättande av generationsskiften i mindre och medelstora företag, inrättande av etableringskonton och den skattemässiga gränsdragningen mellan de tillgångar och skulder som tillhör en näringsverksamhet och näringsidkarens privata tillgångar och skulder bör bedrivas snabbt så att förslag skyndsamt kan föreläggas riksdagen. Motionärerna pekar också på att löntagarna genom förra årets inkomstskattereform erhållit ett schablonavdrag på 1 000 kr. i inkomstslaget tjänst och menar att ett avgiftsfritt belopp bör införas även för egenföretagare.

Frågan om avdrag för utvecklingskostnader och andra utgifter i samband med etablering prövas, som framgår av utskottets redogörelse ovan under avsnittet Försäljning av upphovsrätt i vissa fall, av kulturskattekommittén. Enligt vad utskottet inhämtat kan ett betänkande i ämnet väntas omkring halvårsskiftet i år. Vad härefter angår frågorna om generationsskiften i mindre och medelstora företag och om uppdelning av tillgångar och skulder mellan privat ekonomi och näringsverksamhet prövas de, som motionärerna framhåller, av företagsskattekommittén. Utskottet har inhämtat att kommittén prioriterat sistnämnda fråga och att den ämnar presentera en principskiss till beskattning av egenföretagare enligt en s. k. staketmodell. Med hänsyn härtill avstyrker utskottet bifall till centermotionen i denna del.

Vad härefter angår frågan om ett grundavdrag från egenföretagarinkomst vill utskottet erinra om att den av företagsskattekommittén skisserade staketmodellen enligt uppgift innebär att egenföretagaren skall beskattas för samtliga privata uttag ur verksamheten. Han kommer således att i skattehänseende bli i princip jämställd med löntagaren. Om beskattningen av egenföretagaren kommer att ske enligt en sådan modell måste, såvitt utskottet kan bedöma, frågan om ett schablonavdrag komma att aktualiseras

också när det gäller egenföretagares inkomst. Utskottet vill också erinra om att s, c och fp i samband med överläggningar angående finansieringen av 1982 års skattereform gjorde ett uttalande av innebörd att förutsättningarna för ett avgiftsfritt belopp i botten av egenföretagarinkomsten borde undersökas.

Med hänvisning till det anförda och till företagsskattekommitténs arbete avstyrker utskottet bifall till motion 2134 även i denna del.

I partimotionen 1591 begär m en översyn av nuvarande bosättningsbegrepp i syfte bl. a. att underlätta utlandsetablering. Motionärerna hänvisar också till att flertalet av Sveriges konkurrentländer infört särskilda skattelättnader för utlandsarbetande personal och begär förslag om nya regler för beskattning av sådan personal.

Utskottet vill med anledning av dessa yrkanden erinra om att regeringen avser att inom kort tillsätta en utredning för översyn av folkbokföringsreglerna. Enligt direktiven för utredningen, vilka nyligen färdigställts, skall utredningen ompröva det grundläggande bosättningsbegreppet och komma med förslag till en helt ny folkbokföringslag. Vad härefter angår frågan om beskattningen av utlandsarbetande personal har utskottet erfarit att den s. k. ettårsregeln är under omarbetning på nordisk basis i syfte att åstadkomma enhetliga bestämmelser mellan de nordiska länderna. Avsikten är att underlätta anställning utom Norden. Utskottet avstyrker med det anförda motion 1591 även i nu berörda delar.

Vad slutligen angår yrkandet i motion 884 av vpk om en särskild avgift om 10 % på svenska företags utlandsinvesteringar är utskottet inte berett att generellt försvåra svenska investeringar utomlands, investeringar som i vissa fall kan gynna svensk export. Utskottet avstyrker därför motionen.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *försäljning av upphovsrätt i vissa fall*
att riksdagen avslår motion 1982/83:368,
2. beträffande *kapitalbeskattning*
 - a) att riksdagen såvitt avser förmögenhetsskatten avslår motionerna 1982/83:864, 1982/83:1200, 1982/83:1591 yrkande 2 i denna del och 1982/83:1616 yrkande 2,
 - b) att riksdagen såvitt avser arvs- och gåvoskatten avslår motion 1982/83:1591 yrkande 2 i denna del,
3. beträffande *avdrag för aktieutdelning i icke börsnoterade aktiebolag*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1591 yrkande 3,

4. beträffande *aktieköp mellan företag m. m.*
 - a) att riksdagen avslår motion 1982/83:1171,
 - b) att riksdagen avslår motion 1982/83:1181,
5. beträffande *förbättringsförslag*
att riksdagen avslår motion 1982/83:541,
6. beträffande *skatt på viss elkraft*
att riksdagen avslår motion 1982/83:2108 yrkande 7,
7. beträffande *investeringsfond för avyttrat fartyg*
att riksdagen avslår motion 1982/83:177,
8. beträffande *investeringsfond och investeringsreserv*
att riksdagen avslår motion 1982/83:367,
9. beträffande *särskilt investeringskonto*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1168,
10. beträffande *särskilt investeringsavdrag för byggnadsarbeten m. m.*
att riksdagen avslår motion 1982/83:539,
11. beträffande *reparationsfond*
att riksdagen avslår motion 1982/83:877,
12. beträffande *värdeminskningsavdrag för byggnad i vissa fall*
att riksdagen avslår motion 1982/83:270,
13. beträffande *forskning och utveckling m.m.*
 - a) att riksdagen avslår motion 1982/83:1591 yrkande 1,
 - b) att riksdagen avslår motion 1982/83:1616 yrkande 1,
 - c) att riksdagen avslår motion 1982/83:1866,
14. beträffande *stöd till kulturlivet*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1199,
15. beträffande *vissa försäkringsfrågor*
 - a) att riksdagen avslår motion 1982/83:1190,
 - b) att riksdagen avslår motion 1982/83:2134 yrkande 1 c i den mån motionen i denna del inte är besvarad genom vad utskottet anfört,
16. beträffande *representation*
att riksdagen avslår motion 1982/83:885,
17. beträffande *arbetsrättsligt skadestånd*
att riksdagen avslår motion 1982/83:866,
18. beträffande *kostnader för upprättande av deklaration*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1203,
19. beträffande *lön till barn*
att riksdagen avslår motion 1982/83:869,
20. beträffande *förlustavdrag i handelsbolag och kommanditbolag*
att riksdagen avslår motion 1982/83:369,
21. beträffande *löneavgift*
att riksdagen avslår motion 1982/83:2108 yrkande 4,

22. beträffande *företagsskatteberedningens arbete*
att riksdagen avslår motion 1982/83:2134 yrkande 1 b,
23. beträffande *grundavdrag för egenföretagare*
att riksdagen avslår motion 1982/83:2134 yrkande 2.
24. beträffande *översyn av bosättningsbegreppet*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1591 yrkande 4,
25. beträffande *beskattning av utlandsarbetande personal*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1591 yrkande 5.
26. beträffande *skatt på utlandsinvesteringar*
att riksdagen avslår motion 1982/83:884.

Stockholm den 22 mars 1983

På skatteutskottets vägnar

ERIK WÄRNBERG

Närvarande: Erik Wörnberg (s), Knut Wachtmeister (m), Stig Josefson (c), Rune Carlstein (s), Olle Westberg (s), Hagar Normark (s), Bo Lundgren (m), Ingemar Hallenius (c), Egon Jacobsson (s), Karl Björzén (m), Anita Johansson (s), Anna Lindh (s), Ewy Möller (m), Erkki Tammenoksa (s) och Kjell Johansson (fp).

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservationer

Kapitalbeskattning (mom. 2)

Förmögenhetsskatten

1. Knut Wachtmeister (m), Stig Josefson (c), Bo Lundgren (m), Ingemar Hallenius (c), Karl Björzén (m), Ewy Möller (m) och Kjell Johansson (fp) anser

dels att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 22 som börjar med "Under senare" och slutar med "med riskkapital" bort ha följande lydelse:

Företagsskattekommittén föreslog i ett i november 1981 avlämnat betänkande (Ds B 1981:13) att arbetande kapital i mindre och medelstora företag i princip skulle undantas från förmögenhetsbeskattning. Kommittén som undersökt olika beskattningsmodeller i syfte att bryta kapitalbeskattningens negativa effekter på näringslivet ansåg för sin del att den bästa lösningen för att tillgodose detta syfte var att helt undanta arbetande kapital i mindre och medelstora företag från förmögenhetsbeskattning. Kommittéförslaget godtogs i princip av en majoritet av de remissinstanser som yttrade sig över förslaget.

Utskottet anser i likhet med företagsskattekommittén att arbetande kapital i mindre och medelstora företag utgör en väsentlig förutsättning för svenskt näringsliv och att sådant kapital därför bör undantas från förmögenhetsskatt. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna. Med det anförda anser utskottet sig ha besvarat de motionsyrkanden som går ut på att förmögenhetsskatten på arbetande kapital i mindre och medelstora företag slopas eller avsevärt reduceras.

dels att utskottet under mom. 2 a bort hemställa

att riksdagen såvitt avser förmögenhetsskatten med bifall till motionerna 1982/83:864 och 1982/83:1616 yrkande 2 samt med anledning av motionerna 1982/83:1200 och 1982/83:1591 yrkande 2 i denna del ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Arvs- och gåvoskatten

2. Knut Wachtmeister, Bo Lundgren, Karl Björzén och Ewy Möller (alla m) anser

dels att fjärde stycket på s. 22 bort ersättas av text med följande lydelse:

De under förra hösten kraftigt höjda arvs- och gåvoskatterna har ytterligare ökat svårigheterna för familjeföretagen att klara ett generationsskifte. För dessa företagare är det många gånger omöjligt att ta ut så höga löner att pengarna efter skatt räcker till att betala de höga kapitalskatterna. Detta kan givetvis inte vara till gagn för sysselsättningen och inbjuder heller inte till ökade investeringar.

Utskottet delar uppfattningen som framförs i motion 1591 att det i ett företag arbetande kapitalet bör befrias från arvs- och gåvobeskattning.

Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 2 b bort hemställa

att riksdagen såvitt avser arvs- och gåvoskatten med anledning av motion 1982/83:1591 yrkande 2 i denna del ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Avdrag för aktieutdelning i icke börsnoterade aktiebolag (mom. 3)

3. Knut Wachtmeister, Bo Lundgren, Karl Björzén och Ewy Möller (alla m) anser

dels att det avsnitt av utskottets yrkande på s. 22 som börjar med "Genom vad" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Sedan regeringsskiftet förra hösten har flera åtgärder vidtagits som försämrat villkoren för de mindre och medelstora företagen. Dessa spelar en

mycket stor roll i svensk ekonomi och sysselsätter ca 1,3 miljoner människor.

Dessa mindre och medelstora företag kan inte fullt utnyttja den genomförda avdragsrätten för aktieutdelning därför att de i allmänhet har ett lågt aktiekapital. Utskottet delar motionärernas uppfattning att begränsningen av avdragsrätten till 15 % av aktiekapitalet bör slopas. Förslag av denna innebörd bör föreläggas riksdagen i god tid före lagstiftningens ikraftträdande.

dels att utskottet under mom. 3 bort hemställa

att riksdagen med anledning av motion 1982/83:1591 yrkande 3 ger regeringen till känna vad utskottet anför,

Skatt på viss elkraft (mom. 6)

4. Knut Wachtmeister, Bo Lundgren, Karl Björzén och Ewy Möller (alla m) anser

dels att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 24 som börjar med "Syftet med" och slutar med "denna del" borde ha följande lydelse:

Den särskilda elskatten är inte en beskattning av vinsten utan utgör en ren produktionsskatt. Därmed drabbas företagen oberoende av betalningsförmåga. Detta kan givetvis inte vara till gagn för de industriinvesteringar som regeringen i andra sammanhang säger sig vilja främja. Det kan tilläggas att elkraftsintensiva företag med egen vattenkraft får högre produktionskostnader än om kraften hade inköpts. Sammantaget utgör den extra skatten på vattenkraft ytterligare en pålaga på industrin som motverkar devalveringsvinsterna och försämrar också den dåliga konkurrenskraft som redan finns i de norra delarna av landet.

Med det sagda tillstyrker utskottet bifall till motion 1982/83:2108 yrkande 7.

Skatten bör upphävas med verkan fr.o.m. den 1 maj 1983. Det bör ankomma på regeringen att lägga fram förslag om restitution av skatt som belöper på tiden januari–april i år. Utskottet förutsätter också att regeringen föreslår de följdändringar i annan lagstiftning som föranleds av att den särskilda elskatten upphävs.

dels att utskottet under mom. 6 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2108 yrkande 7 antar följande

Förslag till

Lag om upphävande av lagen (1982:1201) om skatt på viss elektrisk kraft

Härmed föreskrivs att lagen (1982:1201) om skatt på viss elektrisk kraft skall upphöra att gälla.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 1983. Den upphävda lagen skall dock fortfarande tillämpas i fråga om redovisningsperiod som går till ända före ikraftträdandet.

Forskning och utveckling (mom. 13)

5. Knut Wachtmeister (m), Stig Josefson (c), Bo Lúndgren (m), Ingemar Hallenius (c), Karl Björzén (m), Ewy Möller (m) och Kjell Johansson (fp) anser

dels att andra och tredje styckena på s. 29 bort ersättas med text av följande lydelse:

Enligt utskottets mening är det angeläget att företagen ges ökat utrymme för forskning och utveckling. Utskottet kan för sin del därför inte dela finansministerns i årets budgetproposition uttalade uppfattning att det särskilda avdraget för forskning och utveckling (FoU-avdraget) bör slopas och ersättas med selektiva insatser. Utskottet förutsätter således att något förslag av den innebörden inte föreläggs riksdagen.

Vad härefter angår yrkandet i motion 1866 är det otvivelaktigt så att det arbete som bedrivs inom Tekniska museet har stor betydelse också för den tekniska forskningen och den industriella utvecklingen i Sverige. Bidrag av den art motionären tar upp i motionen bör enligt utskottets mening därför kunna hänföras till sådana bidrag till forskning, vilka enligt punkt 18 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen och efter förordnande av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer helt eller delvis skall anses som driftkostnad i den skattskyldiges rörelse.

Vad utskottet anfört i fråga om FoU-avdraget och bidrag till forskning bör ges regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 13 b och c bort hemställa
att riksdagen med bifall till motionerna 1982/83:1616 yrkande 1 och
1982/83:1866 ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Arbetsrättsligt skadestånd (mom. 17)

6. Knut Wachtmeister (m), Stig Josefson (c), Bo Lundgren (m), Ingemar Hallenius (c), Karl Björzén (m), Ewy Möller (m) och Kjell Johansson (fp) anser

att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 31 som börjar med "Huvudsyftet med" och slutar med "till motionen" bort ha följande lydelse:

Av den inledningsvis lämnade redogörelsen framgår att skadestånd som utgått på grund av brott mot ett i en skattskyldigs förvärvsverksamhet ingånget avtal i praxis så gott som undantagslöst bedömts som driftkostnad och därför ansetts utgöra en i verksamheten avdragsgill utgift. Detsamma gäller arbetsrättsligt skadestånd.

Utskottet finner det för sin del naturligt att anse ett arbetsrättsligt skadestånd liksom andra skadestånd som en avdragsgill driftkostnad. Ett motsatt betraktelsesätt skulle, såvitt utskottet kan bedöma, inte sällan kunna leda till resultat som från rättvisesynpunkt vore mycket otillfredsställande för en arbetsgivare. Utskottet anser således i motsats till motionärerna att ett arbetsrättsligt skadestånd i princip bör bedömas som en omkostnad i förvärvskälla och avstyrker därför motionen.

Löneavgift (mom. 21)

7. Knut Wachtmeister, Bo Lundgren, Karl Björzén och Ewy Möller (alla m) anser

dels att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 33 som börjar med "I samband" och slutar med "motionen i denna del" bort ha följande lydelse:

När den tvåprocentiga löneskatten beslutades av riksdagen våren 1982 antog man att den skulle komma att avräknas mot tillgängligt löneutrymme. Den nyss avslutade avtalsrörelsen tyder knappast på att så skett. Löneskatten kommer därför att försvaga näringslivets konkurrenskraft. Årets ökningar av arbetskraftskostnaderna kommer att vara dubbelt så stora i Sverige som i flera med oss konkurrerande länder. I motion 1981/82:2529 anvisade moderata samlingspartiet andra vägar för finansiering av marginalskatteformen. Utskottet delar den i denna motion framförda uppfattningen att strävan i första hand bör vara att finansiera reformen genom besparingar i de offentliga utgifterna.

Utskottet tillstyrker därför bifall till motion 1982/83:2108 yrkande 4.

dels att utskottet under mom. 21 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2108 yrkande 4 antar följande

Förslag till

Lag om upphävande av lagen (1982:423) om allmän löneavgift

Härmed föreskrivs att lagen (1982:423) om allmän löneavgift skall upphöra att gälla med verkan från och med den 1 juli 1983.

Särskilda yttranden

Skatt på viss elkraft (mom. 6)

1. Stig Josefson och Ingemar Hallenius (båda c) anför:

Centerpartiet yrkade i december 1982 avslag på regeringens förslag om särskild vattenkraftsskatt.

Centern står kvar vid sin ståndpunkt att vattenkraftsskatten måste radikalt

förändras om den skall kunna accepteras. Vi har inte återkommit med vår avslagsmotion under allmänna motionstiden då vi har bedömt det mer realistiskt att göra en nödvändig omprövning av vattenkraftsskatten i samband med propositionen om energiskatter.

2. Kjell Johansson (fp) anför:

Fp avstyrkte i höstas regeringens förslag om skatt på viss elkraft. Den omständigheten att vi under den allmänna motionstiden i år inte väckt någon motion i frågan innebär naturligtvis inte att vi frånträtt den uppfattning vi gav uttryck åt i samband med riksdagsbehandlingen, endast att vi inte anser det rimligt att varje år och i fråga om varje ny lag upprepa ett tidigare framställt avslagsyrkande.

Kostnader för upprättande av deklaration (mom. 18)

3. Knut Wachtmeister, Bo Lundgren, Karl Björzén och Ewy Möller (alla m) anför:

Skatteutskottet har avstyrkt yrkandet i motion 1203 att kostnader för att upprätta självdeklaration skall vara avdragsgilla för rörelseidkare. Därmed består den nuvarande orättvisan mellan stora och små företag. För de större som har möjlighet att hålla sig med anställd personal för bokförings- och deklarationsarbete blir i realiteten hela kostnaden avdragsgill, medan de mindre företagen som är hänvisade till bokföringsbyråer blott får avdrag för bokföringskostnader.

Vi är medvetna om de svårigheter som, om motionen bifallits, kunnat uppkomma när det gäller att avgränsa avdragsrätten till enbart företagens verksamhet.

Trots detta anser vi att en likformig behandling av rörelseidkare hade varit motiverad särskilt som ett bifall till motionen skulle förenkla deklarations- och taxeringsarbetet. Vi förutsätter därför att regeringen uppmärksammar frågan.

Översyn av bosättningsbegreppet och beskattning av utlandsarbetande personal (mom. 24 och 25)

4. Knut Wachtmeister, Bo Lundgren, Karl Björzén och Ewy Möller (alla m) anför:

Skatteutskottet har avstyrkt motion 1591 yrkandena 4 och 5 om översyn och förslag till nya regler för bosättningsbegreppet och beskattningen av utlandsarbetande personal syftande till förbättrade villkor för denna grupp anställda.

Som skäl för avstyrkandet har angivits att regeringen inom kort ämnar tillsätta en utredning med uppgift att se över bl.a. bosättningsbegreppet och

att den s.k. ettårsregeln håller på att omarbetas i samarbete med övriga nordiska länder utom Danmark.

I avvaktan på vad dessa utredningar kommer att föreslå avstår vi nu från att ställa särskilt yrkande men vi vill kraftigt understryka vikten av att våra exportansträngningar inte försvåras genom stelbenta bestämmelser för utlandsanställda personer.